

ΤΕΥΧΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΝ. — ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ ΤΗ 1 ΜΑΙΟΥ 1872 — ΕΤΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΤΑ ΑΡΓΥΡΕΙΑ ΤΟΥ ΛΑΥΡΙΟΥ¹.

Καθ' ὅλον τὸν μεσαιῶνα τὰ μεταλλεῖα τοῦ Λαυρίου διετέλεσαν ἀργὰ καὶ ἐγκαταλείμμενα, αἱ δὲ τὸ πάλαι πολυάνθρωποι καὶ πολυάσχολοι τῶν ἀκτῶν τοῦ Σουνίου πόλεις ἠρημώθησαν, ὡς πᾶσα ἡ λοιπὴ Ἑλλάς, ὑπὸ τῶν ἐπαλλήλως ἐπιδραμόντων καὶ λεηλατησάντων αὐτὴν ξένων πειρατῶν καὶ κατακτητῶν Καταλάνων, Σικελῶν, Νορμανδῶν, Γενουησίων, Βενετῶν καὶ Τούρκων, καὶ ἦλθον εἰς λήθην μέχρι τῆς καταστάσεως τῆς βασιλείας ἐν Ἑλλάδι. Ὁ δὲ Σατωβριάνδος, ὅστις ἐπεσκέφθη τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὸ 1806ον ἔτος, διαγράφει ἔρημον ὄδων, οἰκήσεων, καὶ κατοίκων τὴν χώραν ταύτην, ἥτις περιηχέτο πρότερον νυκθήμερον ὑπὸ τοῦ κρότου τῶν σκαπανῶν καὶ τῆς τύρβης τῶν μεταλλέων καὶ τῶν ναυτῶν. Μόνη δὲ ὑπελείπετο ἐν τῷ Σουνίῳ ἡ ἀθλία κώμη Κερατία, κατοικουμένη ὡς ἕγγιστα ὑπὸ ὀκτακοσίων ἀνθρώπων· τὸ δὲ λοιπὸν αὐτῆς κατήντησε σύνθηρες καταφύγιον τῶν ληστῶν.

Κατασταθείσης δὲ τῆς βασιλείας ἐν Ἑλλάδι, ὁ σοφὸς Γερμανὸς Φιέδλερ ἐστάλη εἰς τὸ Λαύ-

ριον, ὅπως παρατηρήσῃ τὰ κατὰ τὰ ἀρχαῖα μεταλλεῖα. Ἀλλὰ μετὰ πολυχρόνιον παρατήρησιν συνεπέρανεν ὅτι ἡ ἐπανάληψις τῶν ἔργων οὐδεμίαν ἔμελλεν ἵνα περιποιήσῃ τῇ ἑλληνικῇ κυβερνήσει ὠφέλειαν. Ἡ βιομηχανικὴ ἄρα ἀξία τῶν σκωριῶν, ἃς ἐξήτασεν ἐπισταμένως, διέφυγεν αὐτὸν παντελῶς, καὶ οὐδὲ γὰρ λέγει περὶ τῶν ἀποβλημάτων τῶν μεταλλείων. Ἡ δὲ γνώμη αὐτοῦ ἴσχυσε τοσοῦτον, ὥστε οἱ κυβερνῶντες τὴν Ἑλλάδα ἀπέβαλον ἔκτοτε πᾶσαν ἐκκαρπώσεως τούτων ἐλπίδα, ὅσα μᾶλλον μετὰ τινος ἐνιαυτοῦ τὴν αὐτὴν ἀπεφάνητο γνώμην ἕτερός τις σοφὸς Γερμανὸς, ὁ Riessegger, ὅστις ἐπεσκέψατο τὸν τόπον περὶ τὸ 1842ον ἔτος.

Β'.

Ἄλλ' ἀπὸ τοῦ 1864ου ἔτους τὰ πάντα μεταβάλλονται, ὡς ἐκ τινος θαύματος· ἡ δὲ μαγικὴ ῥάβδος τῆς νέας βιομηχανίας καὶ τέχνης μετεσχημάτισεν ἐν ὀλίγοις ἔτεσι τὴν ἔρημον καὶ ἄγονον ταύτην παραλίαν εἰς φρίττουσαν μυρμηκίαν καὶ εἰς πλείστας παρέχουσαν προσόδους χώραν τῆς Ἑλλάδος. Τὰ ὄρη καὶ αἱ ἀκταὶ κατοικίζονται καὶ περιηχῶνται πάλιν ὑπὸ τοῦ κρότου τῆς σκαπάνης τῶν μεταλλέων, τοῦ θορύβου τῶν ἀτμομηχανῶν, καὶ τῆς τύρβης τῶν ναυτῶν· τὰ δὲ πλοῖα συρρέουσιν εἰς τοὺς λιμένας καὶ τοὺς κόλπους τοῦ Σουνίου ἐκφορτίζοντα παντοῖον φόρτον καὶ ἀποφέροντα τὸν ἀργυρον, τὸν μόλυβδον καὶ τὰ ἄλλα μέταλλα τῆς πολυ-

τίμου ταύτης γωνίας τῆς γῆς. Πόθεν ἡ ἀπροσδόκητος αὕτη μεταβολή;

Γ'.

Ἐν ἔτει 1863 εἰς Γάλλος καὶ εἰς Ἴταλός, κάτοχοι μεταλλείων ἐν Ἰσπανίᾳ καὶ Σικελίᾳ, ἐπιβάντες ἀλιὰδος τοῦ Αἰγαίου, ἀπέβησαν ἐσπέραν τινὰ εἰς τὴν παρὰ τὰ ἐργαστήρια ἀκτὴν, καὶ ἀγόμενοι ὑπὸ τινος Ἑλλήνου ὁδηγοῦ, πρῶτον μὲν διέδραμον τὴν χώραν, παρατηροῦντες μετὰ προσοχῆς τὰ ἴχνη τῶν ἀρχαίων μεταλλείων καὶ καμίνων· ὕστερον δὲ, πορευθέντες πρὸς τὸν ἐν Κερατίᾳ πάρεδρον, ἐζήτησαν ἵν' ἀγοράσωσι πᾶσας τὰς γαίας, ἐφ' ὧν εἶναι ἐρριμμένοι πᾶσαι αἱ σκωρίαι καὶ τὰ ἀποβλήματα τῶν περὶ τὴν κώμην ἀρχαίων μεταλλείων, θέλοντες, ἔλεγον, ἵν' ἀναχωνεύσωσιν αὐτά. Καὶ ἐπειδὴ αἱ γαῖαι, κτῆμα οὔσαι τοῦ δήμου, οὐδὲν ἀπέφερον εἰσόδημα, ὁ πάρεδρος, συγκαλέσας τοὺς δημογέροντας καὶ κοινοποιήσας εἰς αὐτοὺς τὰ ὑπὸ τῶν δύο ξένων προτεινόμενα, ἔπεισεν ἵνα δεχθῶσι τὰ ἐπηγγελμένα.

Τὸ συμβόλαιον ὑπεγράφη τῇ κυριακῇ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς κώμης· οἱ δὲ κάτοικοι ἐνδύοντες τὰ κάλλιστα αὐτῶν ἐνδύματα, ἐπανηγύρισαν πυροβολοῦντες καὶ συνευωχούμενοι δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ὡς ἐπὶ μεγίστῳ τινὶ εὐτυχηματι. Μετὰ ταῦτα οἱ δύο ξένοι διετέλεσαν ἐξετάζοντες τὴν χώραν μέχρι τῆς Πεντέλης καὶ ἀγοράζοντες παρὰ τῶν κατοίκων νέας σκωρίας· ἀλλὰ δὲ οἱ τολμηροὶ οὗτοι ἐρευνῆται εὗρον ὑπὸ

1. Συνέεια ἀπὸ σελ. 219.

Τὸ εἰκόνιον τοῦ Κ. Ἀτκινσον, ἀντρεπόμενον παρὰ τὴν χαράδραν.

ΠΕΡΙΟΔΕΙΑ
ΕΙΣ ΤΑ ΜΕΘΩΡΙΑ
ΤΗΣ
ΡΩΣΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΙΝΑΣ
ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΑΣ ΠΕΔΙΑΔΑΣ ΤΗΣ ΜΕΣΗΣ
ΑΣΙΑΣ.

ὑπὸ τοῦ Ση. Θωμᾶ Οὐίτλαμ Ἀτκινσον 1.

I.

Προοίμιον. — Πῶς κατοικίζεται ἡ Σιβηρία.

Τῆ 22α φεβρουαρίου τοῦ 1858ου ἔτους ὁ Κ. καὶ ἡ Κ. Ἀτκινσον, ἐπιβαίνοντες ἐλατήριου ὁδοπορικῆς, ἔφθασαν καλπάζοντες παρὰ τὴν πύλιν τῆς Μόσχας, τὴν φέρουσαν εἰς τὴν Σιβηρίαν. Οἱ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ συγγενεῖς καὶ φίλοι τῶν ἐν Σιβηρίᾳ ἐξορίστων, λέγει ὁ Κ. Ἀτκινσον, ἀκούσαντες ὅτι διενεούμεθα ἵνα περιδεύσωμεν τὰς χώρας, ἐν αἷς οἱ πατέρες, οἱ ἄνδρες, οἱ ἀδελφοὶ ἢ τὰ τέκνα αὐτῶν, ἀνεστέμνον τὴν ἀτυχίαν αὐτῶν, φυγαδευθέντες ἀπὸ πολλοῦ, ἦλθον ὅπως γνωρίσωσιν ἡμᾶς. Διὸ τίς τις, μὴ δυνάμενος ἵνα γράψῃ, εἶχεν ἵν' ἀνακοινῶσιν ἡμῖν ἀπὸ στόματος ἐπιστολὴν τινα πρὸς τὸν ἐξορίστον οἰκίον, ἢ φίλον, ἀφ' οὗ ἀπηλλάχθη ἕως διὰ βίου, παραπέμψας μέλεις αὐτῆς ταύτης τῆς πύλης πρὸ πολλῶν ἤδη ἐτῶν.

Ἐν αὐτοῖς δὲ εἶδομεν γυναῖκας, ἀγούσας τὰ τέκνα τῆς χειρὸς, αἵτινες πρὸ τινῶν ἐτῶν

1 (Oriental and Western Siberia. — The Upper and Lower Amour, from William Atkinson.)

ἔτι νέαι ἠσπάζοντο τὸν τελευταῖον ἀσπασμὸν τὸν ἄνδρα, νῦν δὲ παρακμάσασαι ἤδη ὑπὸ προύρου γήρατος καὶ καταπεπονημένοι, ἀκολουθούτων τῶν ἐνηλίκων αὐτῶν τέκνων, ἔρχοντο παραγγέλλουσαι ἡμῖν θερμῶς παραγγελίαν τινα πρὸς τὸν ἀπόντα καὶ ἀδελφός καὶ ἀδελφούς, οἵτινες ἐνηγκάσαντο ἐνταῦθα τοὺς ἀδελφούς, τὸ τελευταῖον πρὸ εἰκοσίν ἢ τριάκοντα ἐτῶν.

Πᾶσα οὐκία ἔχουσα υἱὸν, πατέρα, ἢ ἀδελφὸν ἐν Σιβηρίᾳ ἠθέλησεν ἵνα διαπέμψῃ ἀπὸ στόματος τεκμήρια φιλοστοργίας καὶ συμπειθείας. Ἐκαστος δὲ αὐτῶν, μὴ τολμῶν ἵνα γράψῃ, ἐπεθύμει ἵνα περὶ πλείστου ποιούμεθα τὰ ἴδια παραγγέλματα.

Αἱ διηγήσεις αὐτῶν ἦσαν μελαγχολικαὶ, ἀνίκανοι καθόλου εἰς τὰς περιστάσεις, αἵτινες ἐπήγαγον τὴν ἐξορίαν, καὶ εἰς τὴν δύσκολον ἀποστολὴν ἀπορρήτων ἐπιστολῶν, ὧν ἐξηρτᾶτο πολλὰς καὶ τιμῆ καὶ ἡ περιουσία πολλῶν οἰκιῶν. Διὸ ἐνενοῦν κάλλιστα τὰς λεπτομερεῖς αὐτῶν παραλήψεις, καὶ οὐδέποτε ἀμνημονίωσεν τῆς ὥρας, κατ' ἣν, ἀσπάζόμενοι ἡμᾶς τὸ τελευταῖον, οἱ συντετριμμένοι οὗτοι τὴν καρδίαν ἀνθρώποι, ἐφαινότο παρακαλοῦντες τὸν Θεόν, ὅπως προστατεύσῃ ἡμῶν κατὰ τὴν μακροτάτην ταύτην ὁδοπορίαν.

B.

Ἐδόθη τῷ Κ. καὶ τῇ Κ. Ἀτκινσον κατὰ τὰς μακρὰς αὐτῶν διὰ τῆς Σιβηρίας πορείας ἵνα φυλάξωσι τὰς πλείστας τῶν ὑποσχέσεων πρὸς τοὺς ἀτυχεῖς ἐξορίστους. Ἀπὸ τῆς ἀνατολικῆς κλιτύος τῶν Ουραλίων ὄρεων, ἦν κατῆλθον διὰ τῆς ὀρειᾶς κοιλάδος Τούρα, μέγχι τῶν βασιλικῶν ἀκτῶν τῆς λίμνης Βαϊκάλ, πλειστάκις ἐξετράπησαν τῆς ὁδοῦ, ὅπως πορευθῶσιν εἰς τι κομίδιον, ἀποκεχωρισμένον εἰς ἀνομήτους ἐρήμους, καὶ πολλάκις ἐντὸς

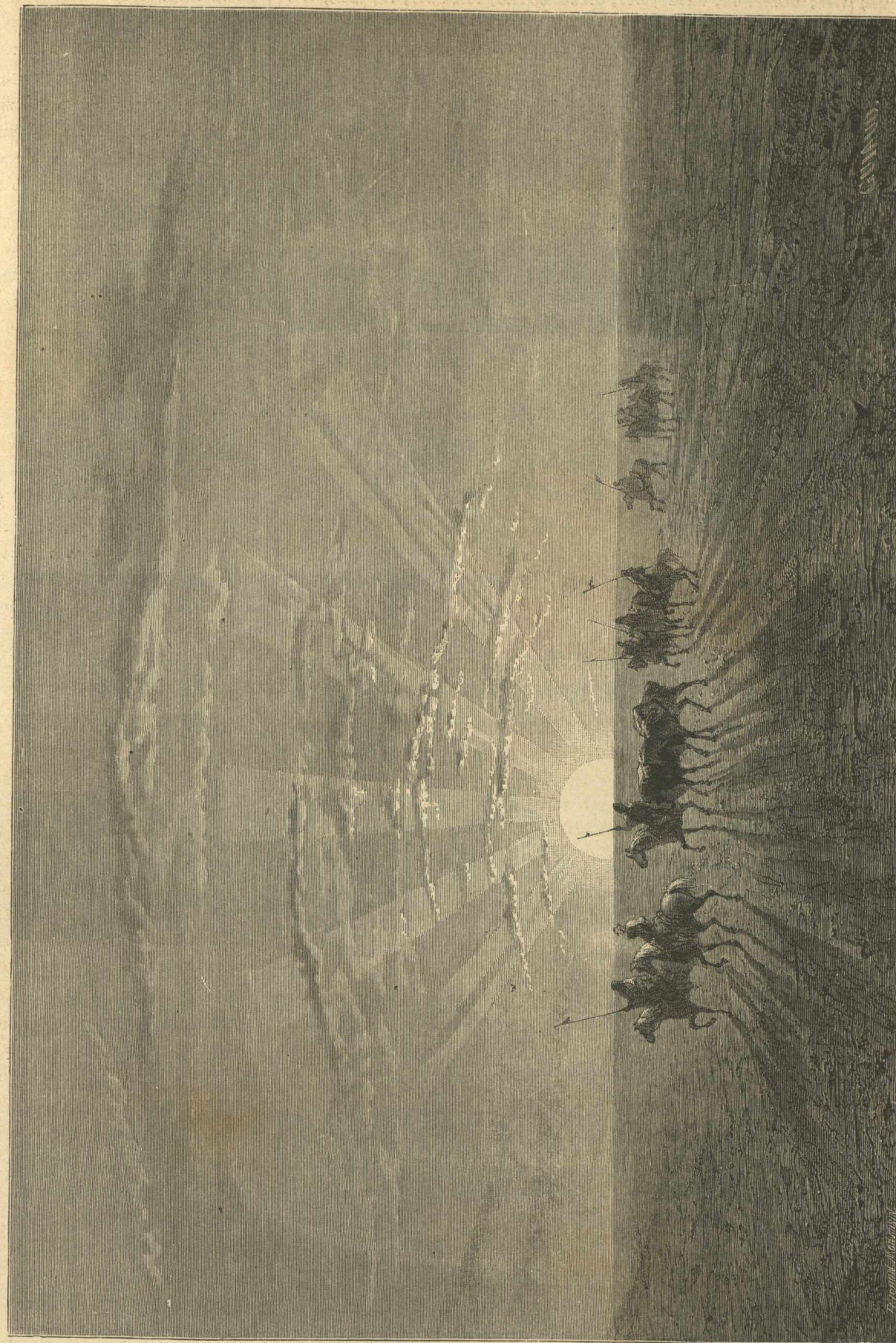
τῶν καταχθονίων ἄντρων τῶν μεταλλείων ζητούντες εὕρισκον ἐξορίστον τινα συσταθέντα αὐτοῖς, ὅπως δώσιν αὐτῷ δολίως κειμήλιόν τι, ἀναμνησκον τὴν φιλοστοργίαν τῶν συγγενῶν καὶ φίλων καὶ τὴν ἀπολομένην ἐστίαν.

Οὕτως ἄρα, ἅμα φθάσαντες εἰς τὴν πρώτην τῆς Σιβηρίας πόλιν, τὴν Νερβιάνσκαν, περιήρην ἐπὶ τοῖς πλουσίοις αὐτῆς μεταλλείοις, οἱ περιουτεταὶ εἶδον ὅτι οἱ πλείστοι τῶν κατοίκων αὐτῆς ἔλκουσι τὸ γένος ἀπὸ ἐξορίστων, διεκφυγόντων κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα ἐκ τῶν ἐρήμων τοῦ Βερεζόφ, καὶ ἄλλων τῆς Σιβηρίας ὀρεινῶν τόπων, οὓς παρὰ τὰ τοῦ αὐτοκράτορος προστάγματα ὁ πρῶτος Δεμιδῶφ συνέλεξεν, ἐκρυψε, καὶ μετεχειρίσθη ἐν τοῖς μεταλλείοις καὶ μεταλλουργικαῖς αὐτοῦ ἐργαστηρίοις.

Οὕτω λ. γ. παρὰ τὰς συμβολὰς τοῦ Ἰσετ καὶ Τοβὸλ ἐν Voloutorwosk ἠσπάζοντο ἕνα τῶν πρώτων συνωμοτῶν τοῦ 1825, Μουραβιῆφ τοῦ νομα, οὗτινος εἴκοσι τεσσάρων ἐτῶν ἐξορία, ἐν τῇ ἡμίσει διήλθον ἐν τοῖς ἐλώδεσι δρυμοῖς τῆς ἐπαρχίας Vukoutsk, ἐρήμου πάντων, ἄνευ βιβλίων καὶ χάρτου, δὲν ἠδυνήθη ἵνα δαμάσῃ τὴν ἀδάμαστον ψυχὴν, καὶ τὰς δοξασίας, ὧν χάριν ἐκακοπάθει, καὶ ὑπὲρ ὧν ὁ ἀδελφός αὐτοῦ ὑπέστη τὴν ἐσχάτην τιμωρίαν, τὸν δι' ἀγχιόνος θάνατον.

Γ.

Οὕτω παρὰ τὴν Μινουσίγκαν, πολίχιον κατακνημένον ὑπὸ ἐξορίστων, ἐπεσεκλήθησαν σοφόν τινα Γερμανόν, τὸν ἰατρὸν Φαλεμβέρη, οὗτινος ὁ ψευδὴς θάνατος ἠγγέλθη δημοσίως ὑπὸ τῆς Ῥωστικῆς κυβερνήσεως πρὸ εἰκοσίν ἐτῶν πρὸς τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ, πρὸς οὓς δὲν ἠδυνήθη ἵνα μηνύσῃ τὰ κατ' αὐτὸν, καὶ οὐ οἱ μὲν παῖδες ἔλκων ἤδη ἀπὸ εἰκοσίν ἐτῶν αὐτῶν, ὡς ἀπο-

Αἱ ἐρημοὶ τῆς Μογγολίας, πεδιάδες

θάνοντα, ἢ δὲ γυνὴ ἐποιήσατο δεύτερον γάμον! Ὁ ἰατρὸς οὗτος, πεπαιδευμένος ὦν καὶ ὑψηλόφρων, ἠνοίξε σχολεῖον ἐν Μινουσίγκαν, εἰς ὃ συνέβρυσσε μετ' ὀλίγων ἢ περὶ νεολαία. Ἄλλ' ἢ διοικήσας, μαθούσα τοῦτο, ἐκλείσει μὲν αὐτὸ, ἐξώρισε δὲ τὸν ἄθλιον σοφὸν ὀλίγον μακρὰν εἰς τὴν ἐρημον, καὶ ἀπηγόρευσε αὐτῷ τὴν μόνην ἀσχολίαν, ἐξ ἧς ἠλπίζε παρηγορίαν τινα καὶ ἕνεαν.

— « Αὕτη, » εἶπεν ὁ δυστυχὴς σοφὸς πρὸς τοὺς συμπαθόντας τῇ ἐρημίᾳ αὐτοῦ εὐγενεῖς Ἄγγλους ὁδοιπόρους, ἀνοίγων τὸ παράθυρον τῆς καλύβης, καὶ δεκνύων γοῖαν γῆς καταπεφυτευμένην ὑπ' αὐτοῦ. « Αὕτη εἶναι ἡ ἐλευ-

θέρια ἐργασία, ἐν ἣ μόνῃ ἐπιτρέπεται μοι ἵνα περιορίσω τὸν λοιπὸν βίον μου. »

Δ.

Ἐν Ἰρκούτσκι, ἐνθά ὁ Κ. καὶ ἡ Κ. Ἀτκινσον διέτριψαν ἐπὶ δύο χειμῶνας, ἐτύχησαν Ῥῶσοι καὶ Πολωνοὶ τινες ἐξορίστοι, οἵτινες, καταδικασθέντες τὸ πρῶτον ἵνα ἐργάζωνται διὰ βίου ἐν τοῖς μεταλλείοις τοῦ Νερτσίνσκ, ἔτυχον, προΐοντος τοῦ χρόνου, μεταλλαγῆς τιμορίας, καὶ ἀπετέλουν κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον τὸν κάλλιστον καὶ τερπνότατον κύκλον τῆς πρώτης τῆς πρὸς ἀνατολὰς Σιβηρίας πό-

λεως. Ἐν αὐτοῖς δὲ διέπρεπον δύο Ῥῶσοι εὐπατρίδα, ὁ Troubetskoi καὶ ὁ Wolkounskoi, μετὰ τῶν οἰκίων αὐτῶν. Ἡ γυνὴ τοῦ πρώτου, ἐκπαιδευθεῖσα καὶ ἀνατραφεῖσα ἐν Ἀγγλίᾳ ἐν τῷ μέσῳ τῆς πρώτης ἀριστοκρατίας, καὶ εὐδοκίμουσα ἐπὶ παιδείᾳ, καλλονὴ καὶ πλούτη, ἦτο ἡ πρώτη Ῥωσὶς εὐγενῆς, ἣτις ἠθέλησεν ἵν' ἀκολουθήσῃ μετὰ τοῦ ἀνδρὸς εἰς τὴν ἐξορίαν, καὶ κατέστη παραδειγμα ταῖς λοιπαῖς γυναῖξιν τῶν ἐξορίστων, αἵτινες, ἀντὶ τοῦ ποιῆσαι δεύτερον γάμον, προείλοντο ἵνα συζήσωσι μετὰ τῶν ἀνδρῶν τὸν ἀβίωτον τοῦτον βίον.

Ἡ Κ. Ἀτκινσον ἐπληροφόρηθη παρὰ τῆς εὐγενεστάτης καὶ ἅμα ἐρασιμιοτάτης ταύτης

γυναικός τὰ κατὰ τὴν ὁδοποιίαν αὐτῆς, ἣν ἐπεγείρησε μετὰ μιᾶς μόνης ὑπερέτιδος κατὰ τὰς συγῆρας ταύτας χώρας, καὶ ἤκουσε τὴν ἔτι λυπηροτέραν δὴγησιν τῆς ὑποδοχῆς αὐτῆς, καὶ τοῦ βίου, ὃν διήργηεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐν τοῖς ὑπογείοις μεταλλείοις τοῦ Nertchinsk, ἐν οἷς ὁ σύζυγος αὐτῆς εἰργάζετο, ὡς κκοκουργός.

Ὁ δὲ πρίγκηψ Wolkounski εἰργάζετο τὴν γῆν ἀνὰ πᾶν θέρος ἰδιοχέρως καὶ ἐθεράπευε μικρὸν παρὰ τὴν πόλιν ἀγροκόπιον, ὅπερ ἡ κυβέρνησις, διμεύσασα τὰ ὑπάρχοντα, ἔδωκεν αὐτῷ, ὅπως πορίζεται τὰ πρὸς τὸ ζῆν. Ἡ δὲ γυνὴ αὐτοῦ, ἡ πρὶν ποτε ἐρασμιοτάτη καὶ περιπόδαστος ἐν τοῖς κύκλοις τῆς Πετρούπολεως κυρία, ἐνδεδυμένη ὡς ἀγρότις τῆς Σιβηρίας, ἐπέλεγε τὰ λάχανα τοῦ κήπου δις τῆς ἐβδομάδος! Ἐκεῖνος δὲ, πάντοτε σεμνοπρόσωπος, ἐφόρει ἐνδύματα χωρικά, καὶ ἐκάθητο ἐν τῇ ἀγορᾷ καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ μεταξὺ τῶν χωριτῶν καὶ τοῦ ὄχλου, ὅστις ἐσέβετο καὶ ἠγάπα αὐτόν.

Ε'.

Αἱ διηγήσεις αὗται εἶναι μὲν κατὰ πολλὰ ἀλλότρια τῆς προκειμένης περιουσίας, ἀλλ' ὁμοίως νομιζόμεν αὐτὰς οὐχὶ ἀναρμόστους, ὡς χαρακτηριστικὰς τῶν ἠθῶν τῆς χώρας. Διότι πρέπει οἱ γεωγράφοι ἵνα γνωρίσωσιν ὑπὸ τίμων καὶ πῶς κατοικίεσται ἡ χώρα αὕτη, ἥτις αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν εἶναι τοσαύτη, ὅση ὀλόκληρος ἡ Εὐρώπη, γέμουσα παντοίων δασῶν, μεγίστων ποταμῶν, καὶ μεταλλικῶν ἠθασαυῶν. Ἡ δὲ πηλοσὶον κειμένη Κίνα, ἡ Τρανσοξιανή, ἡ Ἰαπωνία, καὶ ἡ Ἀμερικὴ προσηγγέλλουσιν ἀναμφιβόλως τὴν εἰς τὸ μέλλον λαμπρὰν αὐτῆς εὐτυχίαν. Ὅταν δὲ τὸ πλῆθος τῶν κατοικῶν αὐτῆς συζητηθῇ οὕτως, ὥστε ἀποτελέσαι ἐν ἔθνος, τὰ ὀνόματα ταῦτα, καὶ πολλὰ ἄλλα, ἐγκαταλείψονται μὲν τοῖς μυροῖς ἐπιτομῆσι λίθοις, οἷτινες μὴνύουσι καθ' ὅλην τὴν Σιβηρίαν τοὺς ἐν αὐταῖς ταφέντας ἀτυχεῖς Πολωνοὺς, ἔσσονται τὰ ὀνόματα τῶν πατέρων τῆς νέας ταύτης γενεᾶς καὶ τῶν ἰδρυτῶν τῆς νέας ἀποικίας.

ΣΤ'.

Ἐπτά δὲ μετὰ ταῦτα ἔτεσιν ὁ Κ. Ἀκινσον διήλθε πάλιν ἐπανερχόμενος διὰ τῆς αὐτῆς ἐκεῖνης πύλης τῆς Μόσχας, ἀφ' οὗ πολλοῦ περιώδευσεν, ὅτε μὲν μόνος, ὅτε δὲ μετὰ τῆς γενναίας αὐτοῦ γυναικός, ἀγούσης καὶ βρέφους γεννηθέν ἐν αὐτοῖς καθ' ὄδον, τὴν πρὸς νότον Σιβηρίαν, τὰ ὄρη τοῦ Ἀτλάϊ καὶ τὴν εὐρεῖαν κοιλάδα, ἥτις παρατείνεται ἀπὸ τοῦ ὄρους τούτου εἰς τὰ Οὐράνια ὄρη, διουδεύσας ἐν πολλαῖς ὁδοποιίαις ὑπὲρ τὰς 63,000 χιλιομέτρων (15,800 λέγας).!

Πρῶτος οὗτος τῶν Εὐρωπαϊῶν ἔσχισε τὴν ὄδον, ἣν ἤλθον ποτὲ ὀρμώμενα πρὸς τὴν Δύσιν τὰ στίφη τοῦ Τζιγκίς Χαν καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ. Καὶ πρῶτος εἶδεν αἰωρούμενα πρὸ αὐτοῦ τὰ χιονοβόλητα ὄρη Bogda-Oala καὶ τὰς Ἄλπεις τοῦ Alatau. « Πολλάκις, λέγει ἐν τῷ ὁδοπορικῷ αὐτοῦ, ὑπέστην τὰς ἀπὸ τοῦ ψύχους, τῆς δίψης καὶ τοῦ λιμοῦ ταλαιπωρίας, καὶ ἔτι

πλεονάκις ἐκινδύνευσα τοὺς μεγίστους κινδύνους διαπορευόμενος τοὺς λαούς τῆς μέσης Ἀσίας, μεταξὺ τῶν ἐκ τῶν σωφρονιστηρίων καὶ τῶν φυλακῶν ἐκφυγόντων ὀλέθρων καὶ βαρῶν τῆς Κίνας, ἀνθρώπων ἀπονενοημένων, οἷτινες παρ' οὐδὲν τίθενται τὴν ζωὴν τῶν πλησίων. Καὶ τέλος πολλάκις εἶδον ἐμαυτὸν ἐγγὺς ἀφύκτου θανάτου παρὰ τοὺς βαθυτάτους κρημνοὺς, ἀφ' ὧν ἤμην κεραισμένος διὰ τριχῶς.

Ἐν ταῖς ἀγρίαις ταύταις χώραις ὁ περιοδευτῆς κινδυνεύει ἐκ τῆς φύσεως, ἐκ τῶν θηρίων καὶ ἐκ τῶν ἀνθρώπων. Ὅντος ποτὲ ἐν Κοπάλ παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Ἀλατάν, ὁ ξενίζων με Ῥώσσοις ἀξιωματικῶς προὔτεινε μοι ἵνα πορευθῶμαι εἰς περίπατον ἐν ἐλακθρῷ ἐπὶ τῆς ὑπὸ τῆς πύλης ἀποσκληρωθείσης καὶ καταπιεσθείσης γιόνος. Τὸ ἐλακθρον ἦτο ὅμοιον πρὸς τὸ τῶν χωριτῶν τῆς Σιβηρίας, ἦτοι ἀπλή κιβωτὸς ἐκ λύγου, ὁμοιόσημος καλῶθω, παγεῖσα πλέον ἔλαττον στερεῶς ἐν ζυλῆνι στεφάνῃ. Ἐν δὲ τῷ πυθμῆνι τοῦ καλῶθου θράνος τι κεκαλυμμένον δέρματι ἠδύνατο ἵνα χωρήσῃ δύο ἀνθρώποις ὀλίγον συμπιεζόμενοι. Σωθὺς δὲ τεθειμένη εἰς τὸ ἔμπροσθεν ἦτο ἀντὶ ἐδρας τῷ ἠνιόχῳ.

Ὁ ξενίζων με ἀντιλάξαστο τοὺς ἀπὸ τῆς Ῥωσσίας γηραιούς ἵππους ἀντὶ τριῶν ὠραϊσμάτων ὀχευτῶν Κίργις, οἷτινες ἦσαν ὀλιγίστως συνειθισμένοι πρὸς τὸν ζυγόν. Τὸ ἐλακθρον μετηνέχθη πρὸ τῆς πύλης τῆς κατοικίας κειμένης ἐν πεδιάδι περὶ τὴν ἀπὸ τριῶν ἀνθρώπων ἀπὸ χαράδρας φρικτοῦ βάλθους.

Ἄμα δ' ἔμοῦ ἐπιβάντος ἐπὶ τὸ ἐλακθρον, οἱ ἵπποι, ἐκτραπέντες τῆς ὁδοῦ, ἀνεχώρησαν καλπαζόντες. Ὁ ἠνιόχος, ἐκριφθεὶς τοῦ δίφρου, ἔπεσεν εἰς τὴν χιόνα, ἀφείς τὰς ἠνίας, καὶ τὸ ἀτίθασσον ζεύγος τῶν ὀχευτῶν ἵππων με ἀπήγαγε κατ' εὐθείαν εἰς τὸ χεῖνον βάρβαρον.

Ἐνενόησα εὐθὺς τὴν δεινότητα τῆς περιστάσεως. Ἐὰν ἐπὶ τῶν ἐκ τῶν ἐλακθρῶν, ἐκινδύνευον προφανέστατα πρὸς τῆς ζωῆς. Διὸ ἔκρινα, ὡς ἤττον ἐπικίνδυνον, ἵνα περιμένω τὰ ἀπὸ τῆς τύχης. Ἄλλως τε δὲ κατὰ τὸ βῆμα τῶν ἵππων τὸ τέλος ἦτο ἐγγύς. Διότι ἐν ἀκαρεῖ ἐφθάσαμεν εἰς τὸ χεῖλος τῆς φρικτῆς χαράδρας, μελαντάτης καὶ ἀποκρήμου. Αἴφνης, δέκα ἀπέχοντες μέτρα τοῦ κρημοῦ, οἱ ἵπποι πτοηθέντες πρὸς τὸ βάλθου τοῦ βαρᾶθρου, μετεστράφησαν μετὰ τοσαύτης ὀρμῆς, ὥστε ἔρριψαν τὸ ἐλακθρον καὶ τοὺς ἐν αὐτῷ κατ' εὐθείαν εἰς τὸ χεῖλος τοῦ κρημοῦ. Καὶ ὁ μὲν ξενίζων με Ῥώσσοις ἐφονεῖθη ἐγὼ δὲ διεσώθη παρ' ἐλπίδα μὴ πληγωθεὶς, κατασχεθεὶς ἐκ τινῶν ξηρῶν θάμνων.

II.

Αἱ πεδιάδες τῆς Μογγολίας. — Αἱ ἐρημίαι καὶ οἱ κάτοικοι αὐτῆς.

Διαπορευόμενοι τὴν ἀπέραντον μογγολικὴν ἔρημον Οὐλάμ Κοὺμ κατὰ τινα κατάστερον καὶ ἤσυγον νύκτα, ἐσκηνώσαμεν παρὰ τὴν λίμνην αὐτῆς Ἰλακ-Ἄρκαλ-Νοὺρ. Ἐν ᾧ δὲ οἱ πλεῖστοι τῶν συνοδοιπόρων μου ἐκοιμῶντο, ἠκού-

σθησαν αἴφνης ἀγρία βρυχήματα καταταράξαντα τὴν ἤσυχίαν τῆς νυκτὸς καὶ ἐκφοβήσαντα τοὺς μετ' ἡμῶν Κοζάκους καὶ Κάλκας, οἷτινες, ἐνοήσαντες ὅτι οἱ λύκοι τῆς ἐρήμου, εἴτε ὀφρακθέντες τοὺς ἵππους, εἴτε ἰδόντες μακροθεν τὸ πῦρ, ἤρχοντο πρὸς ἡμᾶς σπεύδοντες, ἐγένοντο ἐντρομοὶ καὶ ὠρμησαν περὶ ἐμέ, ὅπως σώσωσιν ἑαυτοὺς καὶ καταστήσωσιν εἰς ἀσφάλειαν τοὺς ἵππους μεταξὺ ἡμῶν καὶ τῆς λίμνης.

Ἐἶχον ἐπτὰ καρβίνους καὶ τὸ δίκροτον τυφέκιόν μου. Ἐσβέσαμεν ταχέως τὸ πῦρ, νομιζάντες κάλλιον ἢ ἀφῶμεν τοὺς λύκους ἵνα πλησιάσωσιν ἐν τῷ σκότει, ὅπως, ἀνάπτοντες αἴφνης αὐτὸ, δυνηθῶμεν ἵνα ἴδωμεν καὶ πυροβολήσωμεν ἀσφαλέστερον ἐκ τοῦ πλησίον.

Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ πάντες κατακλίθημεν ἐπὶ γῆς, τηροῦντες τὴν ἔφοδον τῶν θηρίων. Μετὰ μίαν στιγμὴν ἠκούσαμεν αὐτὰ τρέγοντα μακροφῶς, καὶ τὸ ἔδαφος τῆς πεδιάδος περιχυόμενον ὑπὸ τοῦ ψόφου τῶν ποδῶν τῆς ἀγέλης, ἥτις ἐφθασε καὶ ὠλόλυξε θηριωδῶς. Τότε οἱ συνοδοιπόροι μου ἔρριψαν θάμνους τινας ἐπὶ τῆς ἀθροακίας, οἷτινες, ἀναφλεγθέντες εὐθὺς, κατέλαμψαν ἐνώπιον ἡμῶν ἐρυθρὰ τὰ ὄρη καὶ φριττούσας τὰς τρίχας τῶν λιμωτότων ἐχθρῶν, ὧν οἱ ὀφθαλμοὶ ἐφλεγον δεινῶς ἐν τῷ σκότει.

Ἐσήμνηα εὐθὺς τὴν πυροβολήσιν, ἥτις ἐξέβράχη φρικώδης ἡ δὲ διαδεχθεῖσα αὐτὸν ὀλολυγὴ καὶ τροπὴ ἠμῶν ἔδεικνυε ὅτι ἐτύχον ἐν σκοποῦ, τραυματίσαντες καιρίως τὴν ἀγέλην. Ἐπληρώσαμεν δὲ ὡς δυνατόν τάχιστα πάλιν τὰ ὄπλα. Διότι οἱ Κάλκας προήγγειλαν ὅτι οἱ λύκοι ἐπανελεύονται μετ' ὀλίγον. Ἐσβέσαμεν δὲ τὸ πῦρ, καὶ πᾶς τις ἠσύχασε.

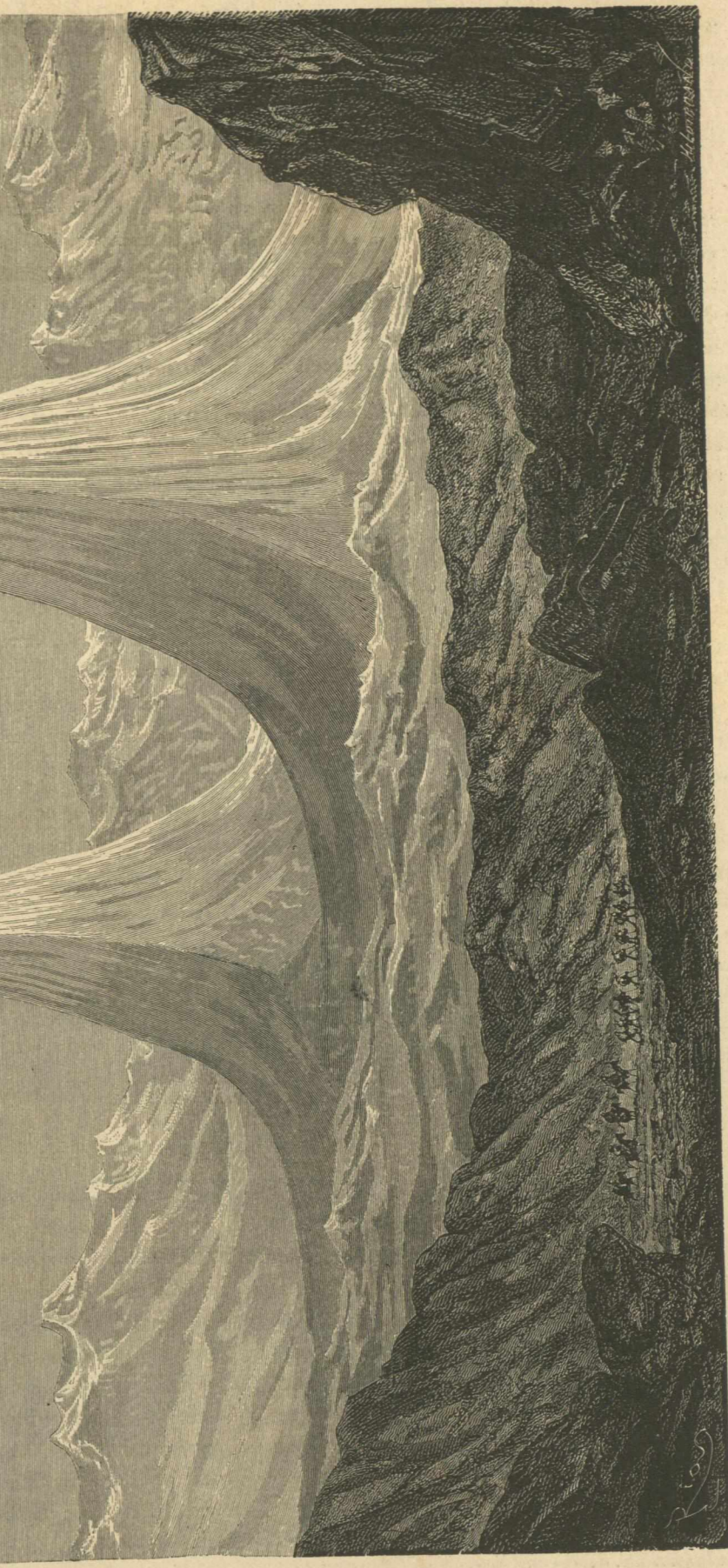
Καὶ ἀληθῶς οἱ λύκοι δὲν ἀπεκατέρησαν, ἀλλ' ἔδειξαν ἡμῖν τί διεβουλεύοντο. Ἐπειδὴ μετ' ὀλίγον εἶδομεν τοὺς ἵππους ταραττομένους, καὶ ἐνενοήσαμεν ὅτι ἡ ἀγέλη αὐτῶν, διαμερεθεῖσα, ἐμελλεν ἵνα προσβάλῃ τὰ ζῶα διχῶς. Οἱ Κάλκας καὶ οἱ Καλμουκοὶ ἔδραμν. ἐν εἰς τοὺς ἵππους δοῶντες, καὶ πυροβολοῦντες ἐκ δευτέρου ἠνάγκασαν τοὺς λύκους ἵνα ἀναχωρήσωσι πάλιν. Ἀλλὰ, γνωρίζοντες ὅτι δὲν ἤμεθα ἐτι ἀπληλαγμένοι αὐτῶν, ἐφυλακτώμεθα τριχῶθεν διότι ἠκούομεν τὰ βρυχήματα αὐτῶν ἐκ τοῦ πλησίον, καὶ οἱ ὑπὲρταί μοι προέλεγον ὅτι μετ' ὀλίγον ἐπανελεύονται, ὅτι δυνατόν ἵνα οἱ ἵπποι ἀποβῆζωσι τὰ δεσμά, οἱ δὲ λύκοι ἠδύνωντο τότε ἵνα καταδιώξωσιν αὐτοὺς διὰ τῆς πεδιάδος, ἔπερ, ἐὰν συνέβαινε, ἐμελλομεν ἵνα στερηθῶμεν τῇ ἐπαύριον τῶν ἵππων ἐν μέσῳ τοιαύτης ἐρήμου· διότι οἱ διασπέντες ἀπὸ τῶν ὀδόντων τῶν λύκων ἐμελλον ἵνα ἀποπληνωθῶσι φεύγοντες μακρὰν ἡμῶν.

Εἰς Κοζάκος καὶ εἰς Καλμουκος ἐπετάχθησαν ἵνα φυλάττωσι τὰ περίξ τῆς σκηνῆς, ἐν ᾧ ἐγὼ ἐπετήρουν αὐτὴν καταντικρῶ. Ἀνήψαμεν δὲ πάλιν τὸ πῦρ καὶ διετηρήσαμεν αὐτὸ φλογερῶν, ἔπιπτοντες ἐκ διαλειμμάτων ξηροῦς θάμνων. Μετ' ὀλίγον ἠκούσθησαν πάλιν νέα βρυχήματα, καὶ διειδόμεν τὰς καταστραπτούσας αὐτῶν γλῆνας πλησιαζούσας μᾶλλον καὶ

μᾶλλον ἡμῖν, καὶ τὰς φαῖς αὐτῶν σκιὰς συνωθουμένας ἐπ' ἀλλήλας ἐν τῇ σκοτίᾳ.

Οἱ Καλμουκοὶ παρετάχθησαν ὡς εἰς μάχην καὶ πολλοὶ πυροβολήσας ἐξέβράχθησαν ἐν τῇ δεξιᾷ. Ὁφελούμενος δὲ ἀπὸ τῆς λάμψεως αὐτῶν, πρῶτον μὲν ἐπυροβόλησα ἕνα τῶν λύκων πληγίως, ἔπειτα δὲ πᾶσαν αὐτῶν τὴν ἀγέλην, καὶ νομίζω ὅτι ἐτραυματίσθησαν πλεῖονες· διότι ἠγέρθη μετὰ αὐτῶν φρικώδης συναλία ὀλοφυρῶν. Μετ' ὀλίγον δὲ σιγῇ βαθεῖα διεδέχθη τὴν πυροβολήσιν, καὶ δὲν ἠκούσθη ἄλλο πλὴν τοῦ χρεμετισμοῦ τῶν ἵππων.

Πρὸς δὲ τούτοις τοῖς κακοῖς ἐξέλιπον ἡμῖν

Τὸ θῆρις Ἀτλάϊ.

καὶ οἱ θάμνοι. Ἡ νύξ ἐγένετο μᾶλλον μᾶλλον σκοτεινὴ, καὶ τὰ πάντα ἐσιώπησαν περὶ ἡμᾶς, λύκων βρυχήματα καὶ ἵππων χρεμετισμοὶ καὶ κραυγαὶ περιφύσων Κοζάκων. Παρήλθεν ἡδὴ ἡμίσεια ὦρα ἐν ἀκρᾷ σιωπῆ. Ἄλλ' αἴφνης οἱ ἵπποι γίνονται πάλιν περιεμῆριμοι καὶ ἄρχονται ἵνα χρεμετίσωσι, πειρώμενοι ἵνα διαβῆζωσι τοὺς χαλινούς καὶ φύγωσι μακρὰν.

Β'.

Εὐτυχῶς αἱ νεφέλαι ἠφανίσθησαν ἀποκαλύπτουσαι τὴν σελήνην· οἱ δὲ ἀστέρες ἔλαμψαν ἀντανακλῶντες τὰ φῶτα αὐτῶν εἰς τὰ ὕδατα· καὶ εἶδομεν ὡς τριακοσίους λύκους ὀρμῶν ἀσέφ' ἡμᾶς, φανερὰν προτιθεμένους πρόβειν ἵνα

ἀναρπάσωσι τοὺς ἵππους. Ἄλλ' ὀφελούμενοι ἐκ τοῦ φωτός τῆς ἀποκαλυπτομένης σελήνης, καὶ πυροβολοῦντες κατὰ διαδοχὴν ἀπωσάμεθα αὐτοὺς πάλιν.

Τῇ πρώτῃ, διαδραμόντες τὸν τόπον τῆς μάχης, εὗρομεν πτώματα δώδεκα λύκων.

Ἄνερχόμενοι ξηρὸν τι ὄροπέδιον διαπεποι- κημένον λίθοις πολυτίμοις ἀγάλτου καὶ καρδύ- νυχος, εἶδομεν τὸ ἔδαφος αὐτοῦ γέμον ὄφρων. Οἱ μὲν τινες αὐτῶν ἔφυγον, πολλοὶ δ' ἔμενον

Η ΠΑΛΙΓΓΕΝΕΣΙΑ

EN TH

ΠΡΟΣ ΑΡΚΤΟΝ

ΕΥΡΩΠΗ.

Α'.

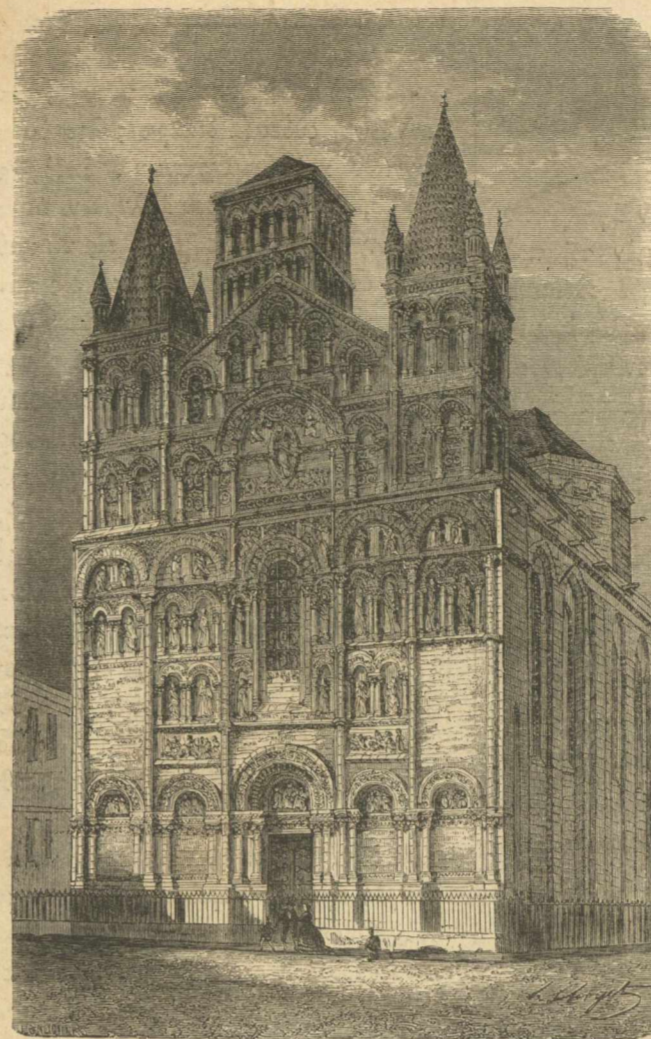
Ἡ περί τὰ τέλη τοῦ μεσαιῶνος ἐπελ-
ύσα ἀνέγερσις τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας
κατὰ τὴν βορείαν Εὐρώπην ἐφανερῶθι
συγχρόνως τῇ πρὸς μεσημβρίαν Εὐρώπην
ἀναλαμπάσῃ Παλιγγενεσίᾳ, καὶ ἐν μέρει ἐκ
τῶν αὐτῶν αἰτιῶν. Ἐπειδὴ πρὸς τὴν γέ-
νεσιν καὶ κατάστασιν τῶν ἐν Ἰταλίᾳ δε-
μοκρατιῶν ἤχησεν ἡ σάλπιγξ τῆς ἀπε-
λευθερώσεως τῶν δήμων τῆς Γαλλίας
καὶ τῶν Κάτω Χωρῶν· πλὴν ὅτι ἐν μὲν
Ἰταλίᾳ ἡ ἐλευθερία τῶν πόλεων ἐγεννήθη
ἐκ τῆς πάλης τοῦ παππιοῦ πρὸς τὴν
αὐτοκρατορίαν, ἐν δὲ Γερμανίᾳ καὶ Γαλλίᾳ
ἐκ τῆς σφοδρᾶς ἀναγκάσεσσι τὴν Δύσιν
ἵνα ἐπιμηνύηται πρὸς τὴν Ἀνατολήν, ἐξή-
γειραν αὐτὴν τοῦ ληθάργου καὶ τῆς ἀπο-
ναρκώσεως, εἰς ἣν περιήλθεν ἀπὸ τῆς πτώ-
σεως τῆς βωμαικῆς αὐτοκρατορίας.

Ἐν τῇ πρὸς ἄρκτον ἄρα Εὐρώπῃ, ὡς ἐν
τῇ πρὸς μεσημβρίαν, ἡ παλιγγενεσία τῆς
τέχνης ἔπειτα ἐκ τοῦ πλησίον τῆ πολιτικῆ
παλιγγενεσίας, διατρανωθεῖσα μὲν ἀμφοτέρω-
θεν τὸ πρῶτον διὰ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, ἀλλὰ
ποικιλόμορφος. Καὶ ἐν μὲν τῇ μεσημβρινῇ
Γαλλίᾳ καὶ Ἰταλίᾳ, ἐνθα, εἰ καὶ διαρπα-
γέντα καὶ παντοιοτρόπως κακωθέντα πα-
ρὰ τῶν βαρβάρων, ὑπελείφθησαν ἔτι ἀρ-
χαῖά τινα μνημεῖα, μεταβλήθηεντα εἰς
χριστιανικοὺς ναοὺς, αἱ ἑλληνικαὶ καὶ
βωμαικαὶ παραδόσεις ἐνοθεύθησαν μὲν,
ἀλλὰ δὲν διεφθάρησαν ὀλοσχερῶς· διὸ
καὶ ἡ παλιγγενεσία τῆς ἀρχαίας τέ-
χνης συνετελέσθη εὐκολώτερον ἐν ταύ-
ταις ταῖς χώραις· ἡ δὲ ἀρχιτεκτονικὴ τῆς
Παλιγγενεσίας δύναται μᾶλλον ἵνα νομισθῇ
ἢ ἀληθῆς μεταβολὴ τῆς τέχνης. Ἐπειδὴ
αἱ μὲν πρὸς τοὺς Βυζαντινοὺς συχναὶ ἐπι-
μιξίαί διέτρεπον τὴν αἴσθησιν τῆς ψηφο-

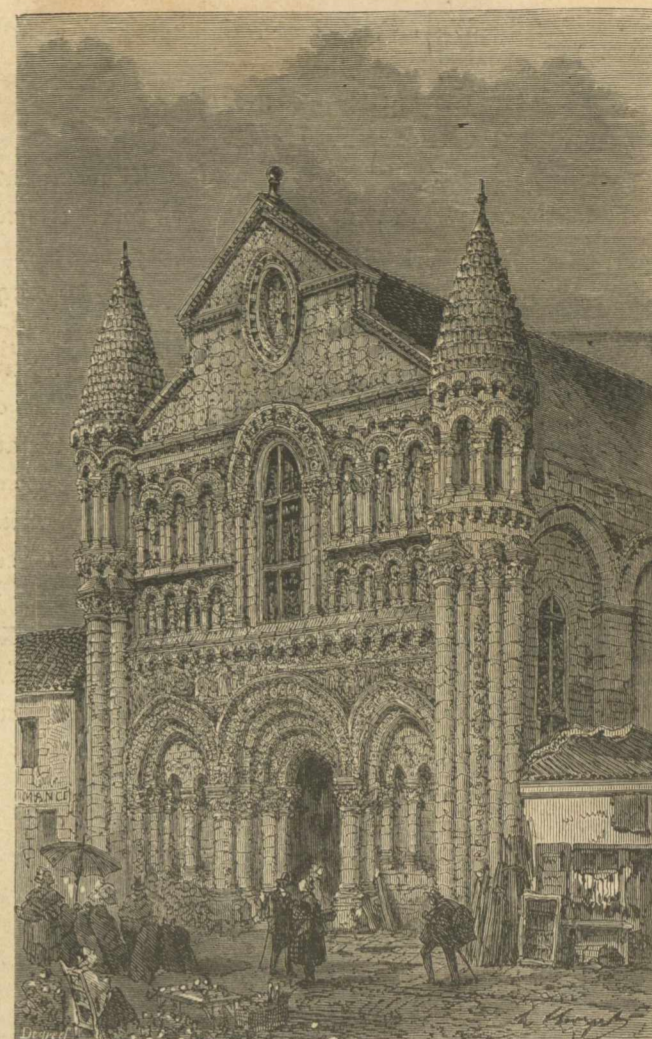
λογίας· ἡ δὲ γλυπτικὴ ἀνεγεννήθη κατὰ
τὸν δέκατον τρίτον αἰῶνα διὰ τῆς μελέτης
τῶν ἀρχαίων ἀγαλμάτων· ἡ δὲ βυζαντινὴ
ζωγραφικὴ ἀνήχθη εἰς τὴν ἀληθῆ ζωγρα-
φικὴν διὰ τῆς μελέτης τῆς φύσεως, καὶ
οὕτως ἡ Παλιγγενεσία ἐγεννήθη ἐν ταῖς χώ-
ραις ταύταις ἀμέσως ἐκ τῆς ἀρχαίας τέ-
χνης καὶ εὐρε μετ' ὀλίγον τὴν οἰκείαν ὁδόν.

Β'.

Ἄλλ' ἄλλως ἀπέβησαν τὰ κατὰ τὴν τέ-
χνην ἐν τῇ πρὸς ἄρκτον Γαλλίᾳ, Γερμανίᾳ
καὶ ταῖς Κάτω Χώραις, ἐν αἷς ἡ ἀρ-
χιτεκτονικὴ ἀπέστη μᾶλλον τῆς ἀρχαίας
παραδόσεως. Καὶ κατ' ἀρχάς μὲν ἐπεκρά-
τησεν ἐν αὐταῖς μέχρι τοῦ δωδεκάτου αἰῶνος
ὁ λεγόμενος βωμαικὸς ῥυθμὸς (Style
roman), ὅστις, ὡν διαφθορὰ τῆς βωμαι-
κῆς ἀρχιτεκτονικῆς, ὀνομαστέος μᾶλλον

Ῥυθμὸς βωμαικός. — Ἡ μητρόπολις τῆς Ἰκουλιάνας (Angoulême).

Ῥυθμὸς βωμαικός. — Ἡ μητρόπολις τοῦ Λιμόνου (Poitiers).

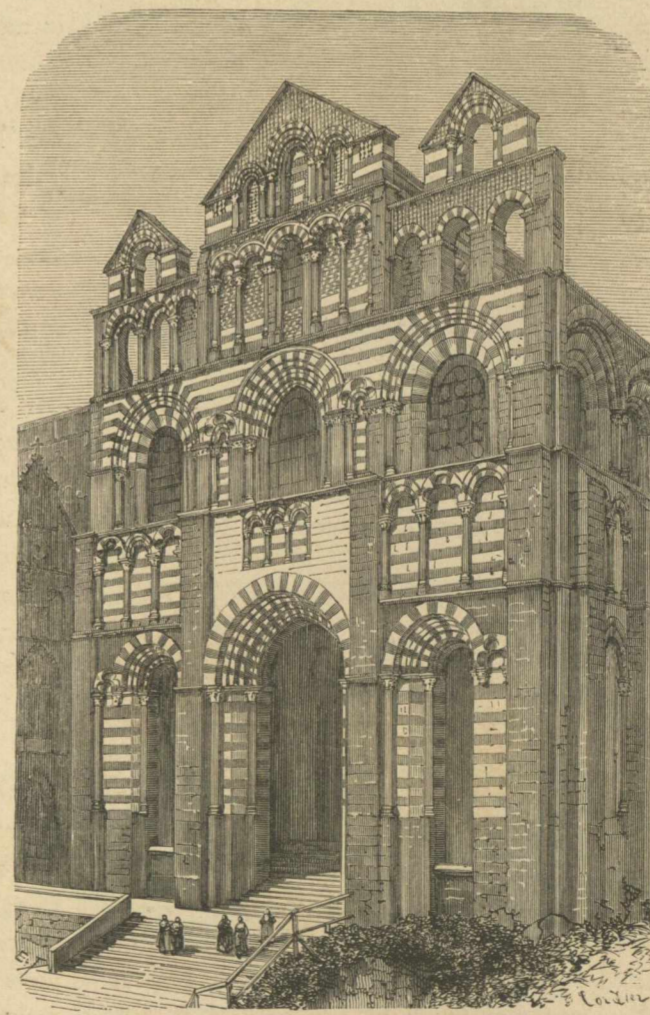
γοθτικὸς· διότι πρῶτον μετεχειρίσθησαν
αὐτὸν οἱ Γότθοι.

καὶ ἡ νέα ἐν Ἀθήναις μητροπολιτικὴ ἐκ-
κλησία.

νον τὴν ἀνταλλαγὴν τῆς ἀψίδος (ogive)
ἀντὶ τοῦ ἰωνικοῦ καμαρώματος (arcade)·

Γ'.

Ὁ ἀρχαῖος ἱστορικὸς Γλάβερ λέ-
γει ὅτι τρισὶν ἔτεσι μετὰ τὸ χι-
λιοστὸν ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ, καθ' ὃ
πάντες ἐνόμιζον ὅτι ἔμελλεν ἵνα
ἐπέλθῃ ἡ συντέλεια τοῦ αἰῶνος, διε-
τρανώθη καθ' ἅπασαν τὴν Γαλατίαν
τοσαύτη χαρὰ καὶ ἐλπίς ἀναβιώσεως,
ὥστε αἱ ἐκκλησίαι ἀνέθρωσκον ὡς
ἀφ' ἐνὸς κελεύσματος πανταχόθεν.
Καὶ ἐπειδὴ τὰ ξύλινα στεγάσματα
τῶν ἀρχαίων βασιλικῶν ἐφθείροντο
εἴτε ὑπὸ τοῦ χρόνου, εἴτε ὑπὸ τοῦ
πυρός, οἱ τότε ἀρχιτέκτονες ἐπενόη-
σαν ἵν' ἀνταλλάξωσιν ἀντὶ τῶν
ξύλινων ὀριζοντίων στεγῶν πρῶτον
μὲν θόλους ἡμικυκλοειδεῖς, ὕστερον
δὲ τὴν τεθλασμένην ἀψίδα (arc
brisé). Κατὰ τὸν ἐνδέκατον καὶ δω-
δέκατον αἰῶνα ἰδρύθησαν ἐν τῇ με-
σημβρινῇ Γαλλίᾳ πλῆθος τοιούτων
βωμαικῶν λεγομένων ἐκκλησιῶν,
μεγάλην παρεχουσῶν ἀρχιτεκτονι-
κὴν ποικιλίαν. Ἐν αὐταῖς δὲ ἡ βυζαν-
τινὴ τέχνη συγγέεται τῇ βωμαικῇ.
Ἐπισημῶταται δ' αὐτῶν εἶναι αἱ
μητροπολιτικαὶ ἐκκλησίαι τῆς Ἀγ-
γουλέμης, τοῦ Λιμόνου, τοῦ Puy, κ. λ. π.,
ὧν παρατίθεμεν τὰς εἰκόνας. Κατὰ τὸν
ῥυθμὸν τοῦτον κατεσκευάσθη ὡς ἔγγιστα

Ῥυθμὸς βωμαικός. — Ἡ μητρόπολις τοῦ Puy.

Ἐκτοτε ἐπῆλθε βαθμηδὸν ἐν τῇ ἀρ-
χιτεκτονικῇ ἀντικειμένη ἰσχυρὰ κατὰ τοῦ βω-
μαικοῦ ῥυθμοῦ, ἥτις δὲν ἐπήνεγκε μὴ

διότι ἡ ἀψιδειδὴς λεγομένη ἀρχι-
τεκτονικὴ (Style ogive), ἦν ἀκυ-
ρολόγως ὀνομαζόμενον γοθτικὴν,
ἀνάκειται πρὸς ἀρχάς πολὺ τῶν μέ-
χρι τοῦδε ἐπικρατησασῶν διαφόρων.
Ἐπειδὴ ἡ γοθτικὴ λεγομένη ἀρ-
χιτεκτονικὴ τείνει πάντοτε εἰς τὸ
ὑψῶσαι τὸ οἰκοδόμημα ὡς δυνατόν
μάλιστα εἰς τὸν οὐρανόν· πρὸς τὸ
ἀναγαγεῖν τοὺς ἐνδὸν στύλους ἐν μιᾷ
ὀρμῇ, μηδενὸς μέρους τοῦ ἀρχιτε-
κτονήματος ἐπιπροσθούτος τῷ ὀμ-
ματι ἀπὸ τοῦ ἐδάφους μέχρι τοῦ θό-
λου· (διότι ἡ προσθήκη τῶν ἐξωτε-
ρικῶν πελωρίων ἀντηρίδων, περι-
ποιούσα τοῖς τοίχοις τοῦ οἰκοδομή-
ματος μεγίστην δύναμιν, ἐπέτρεπεν
ἵνα ἐγεῖρωσιν αὐτοὺς καὶ τὰς ἐπὶ
αὐτῶν στηριζόμενάς ἀψίδας εἰς ἀπι-
στον ὕψος)· πρὸς τὸ καταλιπεῖν
παντελῶς τοὺς ῥυθμοὺς (les ordres)
τῆς ἑλληνικῆς ἀρχιτεκτονικῆς·
πρὸς τὸ μεγεθύνειν παρὰ τὸ μέτρον
τὰ παράθυρα καὶ τὰς θύρας, καὶ ἀφα-
νίζειν τὰ τεῖχη, ἀνταλλάσσουσα ἀντὶ
τῶν ζωγραφημάτων, ἅτινα κατεκά-
λυπτον τοὺς τοίχους, τὰς ἐσμάλτω-
μένας καὶ ἐζωγραφημένας ὑάλους,
ὧς τοσοῦτον θαυμάζομεν ἐν ταῖς
ἀρχαίαις τοῦ μεσαιῶνος γοθτικαῖς ἐκκλη-
σίαις. « Ἡ ἀρχιτεκτονικὴ τῶν γαλλικῶν
ἐκκλησιῶν τοῦ δεκάτου τρίτου, δεκάτου τε-

τάρτου και δεκάτου πέμπτου αιώνας, λέγει ο K. Emeric David, ἐγένετο ἀληθές πρωτότυπον δημιουργήμα, μέγα, πολυμήρον, βαθέως καταλελογισμένον, οὐτινος οὐδὲν ἔθνος μέχρι τότε παρέσχευεν οὐδὲν ὑπόδειγμα.»

Ἡ Γαλλία κέκτηται τὰ ἀρχαιότατα και πλείστα μνημεῖα τῆς ἀρχιτεκτονικῆς ταύτης· αἱ δὲ πλείστα τῶν ἐκκλησιῶν τῆς Νήσου Γαλλίας, τῆς Πικαρδίας και τῆς Καμπανίας παριστώσι μάλιστα τὴν μεταλλαγὴν τοῦ ρωμανικοῦ εἰς τὸν γοθικὸν τρόπον. Ἐξ οὗ τεκμαιρόμεθα ὅτι ὁ ἀψιδοειδὴς ρυθμὸς (l'art ogivale) ἐγεννήθη ἐν ταῖς χώραις ταύταις, ὧν οἱ τεχνίται, διασπαρέντες εἰς τὴν Εὐρώπην, μετένεγκον αὐτὸν ἀγαπηθέντα πανταχοῦ, μάλιστα δὲ ἐν Γερμανίᾳ καὶ Ἀγγλίᾳ.

Ἡ ἀρχιτεκτονικὴ αὕτη ἐνήρμοσθε μετὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα, ταῖς χρείαις καὶ τῇ θρησκείᾳ τῶν ἐθνῶν τῆς πρὸς ἄρκτον Εὐρώπης. Οὐδέποτε δὲ ἀπὸ τῶν λαμπροτάτων χρόνων τῆς Εὐρώπης εἶδε τις σύνολον σεμνότερον, μεγαλοπρεπέστερον ἅμα καὶ ἀπλουστερον τοῦ τῶν γαλλικῶν ἐκκλησιῶν τοῦ δεκάτου τρίτου καὶ δεκάτου τετάρτου αἰῶνος. Ἐν μέσῳ τῶν βορβορωδῶν καὶ στενῶν ἀγριῶν τῶν πόλεων τοῦ μεσαιῶνος, περιεκυκλωμένων ὑπὸ οἰκιῶν εὐρωτιωσῶν, ἀβρὺθμων, ἔχουσῶν πυργώματα καὶ ἐξεχούσας στέγας, ἔζηρετο ὁ εὐρύχωρος τῆς ἐκκλησίας πυλὼν, ὅστιν ἐπέκειτο τὸ κωδωνοστάσιον. Ἐκεῖ ἐπεδείκνυτο σύμπα ὁ πολυτελὴς καλλωπισμὸς τοῦ ἀψιδοειδοῦς τρόπου τῆς ἀρχιτεκτονικῆς τοῦ μεσαιῶνος. Ἄγιοι ἔχοντες τὰς χεῖρας συμπεπλεγμένας, ἐπίσκοποι, ἱππῶται, δαίμονες καταβεβλημένοι παρὰ τῶν ἀγγέλων, δράκοντες καὶ θηρία παντοδαπά, πανταχοῦ τὸ κακὸν συνεζευγμένον τῷ ἀγαθῷ, ἀπεικάζουσι τὸ σύμβολον τῆς πάλης τῆς ἀρετῆς πρὸς τὴν κακίαν. Ἄμα δὲ διαδάντος τινὸς τὸν βηλὸν τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ ἢ καταπληκτικὴ θέα τῶν ὑψίστων καὶ ψιλῶν τούτων στύλων, οἵτινες φαίνονται ἀνυψούμενοι πρὸς τὸν οὐρανὸν, ἀναμιμνήσκουσι τοὺς πιστοὺς ὅτι μόνη τῇ προσευχῇ ἔγκειται ἢ σωτηρία καὶ ἡ εὐδαιμονία.

Δ'

Ἀλλ' ὅμως, καὶ κατ' ἀξίαν θαυμάζοντες τὴν γοθικὴν ἀρχιτεκτονικὴν, ἀναγκάζομεθα ἵνα ἐμολογήσωμεν ὅτι εἶναι ἥμισυ ἐπιτηδεῖα πρὸς τὴν ζωγραφικὴν τῶν οἰκοδομημάτων, ἥτινι δὲν δίδει μεγάλας ἐπιφανείας εἰς καλλωπισμόν. Διὸ καὶ ἡ πρὸς ἄρκτον Εὐρώπην δὲν εἶχε εἰς ἐπίδειξιν οὐδεμίαν τοιχογραφίαν ἐνάμιλλον τῶν τοῦ Campo Santo καὶ τῶν ἐκκλησιῶν τῆς Ἰταλίας. Ἐπειδὴ οἱ ζωγράφοι ἠναγκάζοντο ἵν' ἀσκῶνται εἰς τὴν διαπύρην τῶν πινακῶν, τῶν βωμῶν, τῶν ἐν τοῖς βιβλίοις μικρογραφῶν (miniatures) καὶ ὑάλων

μᾶλλον ἢ τῶν στενοτάτων τοίχων τῶν δημοσίων μνημείων.

Ε'

Ἡ τῶν ἁγίων λατρεία ἐπολλαπλασίασε τὰ ἐν τῷ ἕξῳ τῶν ἐκκλησιῶν ἀγάλματα· ὅπερ διασπαρῆ διὰ τί ἐν μὲν τῇ πρὸς ἄρκτον Εὐρώπην ἢ γλυπτικὴ ἐπιοτέρουσε τῆς ζωγραφικῆς, ἐν δὲ τῇ Ἰταλίᾳ ἐγένετο τοῦναντίον. Κατὰ τὸν δέκατον τρίτον αἰῶνα ἢ Γαλλία διεφεμίζετο διὰ τὰ ἀγάλματα καὶ τὰς τῶν θυρίδων ὑάλους. Ἐνια δὲ τῶν οἰκοδομημάτων αὐτῆς εἶναι ἀληθῆ μουσεῖα γλυπτικῆς, ἔνθα πλησίον ἔργων μικροτάτων κεῖνται ἔργα θέλγοντα διὰ τὴν ἀκρίβειαν καὶ ἀφέλειαν τῆς χειρὸς τοῦ τεχνίτου. Καὶ ὅμως οἱ τότε τεχνίται δὲν ἠδύνατο ἵνα ἐμνευσθῶσιν ὑπὸ τῶν καλλιτεχνημάτων τῶν ἀρχαίων. Ἐπειδὴ

Ῥυθμὸς γοθικός. — Ἡ μητρόπολις τοῦ Reims.

οἱ δημιουργοὶ τῶν ἀγαλμάτων τούτων εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀγνωστοί, ὡς οἱ τῶν ἐσμάλτωμένων ὑάλων, τῶν θυρίδων καὶ τῶν μικρογραφῶν, αἵτινες κοσμοῦσι τὰ χειρόγραφα τῆς ἐποχῆς ταύτης.

ΣΤ'

Ἀρχομένου τοῦ μεσαιῶνος ἅπαντες σχεδὸν οἱ τεχνίται ἦσαν μοναχοί, ἀπαξιοῦντες ἐκ μετριοφροσύνης ἵνα ὑπογράψωσι τὰ ἔργα αὐτῶν. Ἀλλ' ἀρχομένης τῆς δεκάτης τρίτης ἑκατονταετηρίδος αἱ τέχναι μετέστησαν εἰς τοὺς λαϊκοὺς, οἵτινες οὐδὲν ἤττον ἔμειναν ἀγνωστοί· διότι εἰργάζοντο κατὰ ἑταιρείας.

Καὶ ἡ μὲν ἑλληνικὴ κοινωνία ἐθέρωσε τὴν εὐταξίαν ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ· ἡ δὲ φεουδαλικὴ ἐφιλοτιμήθη ἵνα φθάσῃ εἰς αὐτὴν διὰ τῆς ἱεραρχίας. Οὐδέποτε δὲ ἐπεκράτησε τοσαύτη σύγχυσις, ὅση κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον, ὅτε ἕκαστος κατετάσσετο καὶ ἐπε-

γράφετο εἰς τὴν οἰκείαν ἑταιρίαν ἀπὸ τοῦ πάππα καὶ τοῦ αὐτοκράτορος μέχρι τοῦ ἐπάγτου τῶν δούλων.

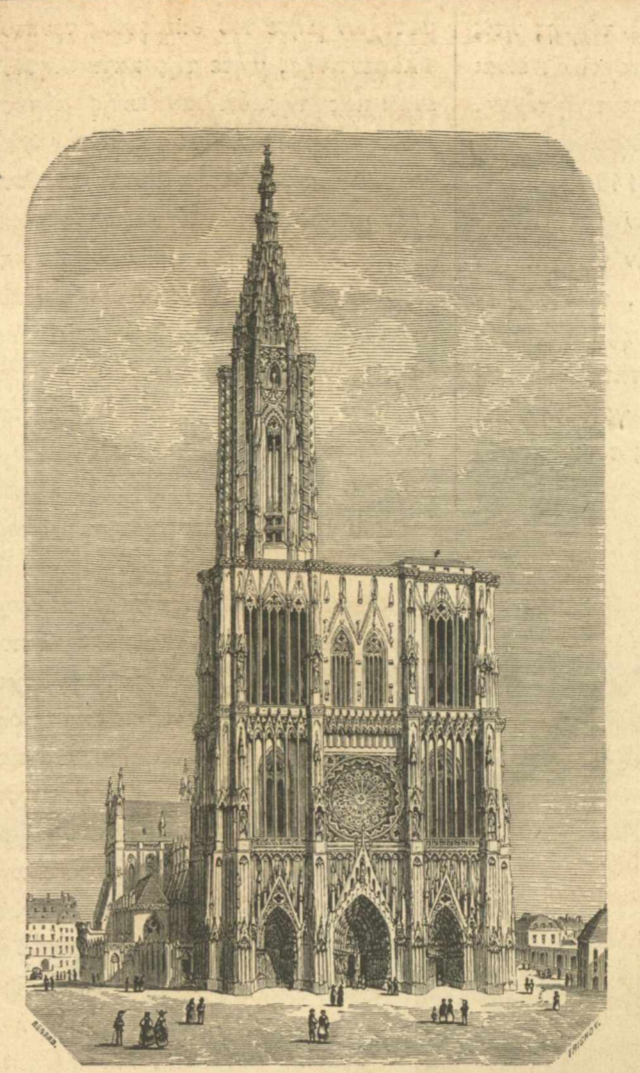
« Κατὰ τοὺς καιροὺς ἐκείνους, λέγει ὁ K. Vitet, οὐδεμία διάκρισις ἦτο δυνάτη τεχνιτῶν καὶ βιομηχάνων, ἐκτὸς τῆς εὐφίας, εἰς ἣν διέφερον ἀλλήλων. Διὸ καὶ ἡ τέχνη εἰσέδουε πανταχόσε, εἰς τὰ καθήμερὰ ἐπιπλα, εἰς τὰ σκευῆ, εἰς πάντα τὰ μικρὰ πράγματα, ἅτινα γίνονται ἐν τῷ παρόντι ὑπὸ τῶν βιομηχάνων. Οἱ τάπητες τῶν Φλανδρῶν, τὰ ἐγκαυστα (les émaux) τοῦ Nevers, τὰ ὑελουργεῖα τῶν Limoges κατέστησαν περιβόητα κατὰ τὸν μεσαιῶνα καὶ τὴν παλιγγενεσίαν. Ἡ ζωγραφικὴ, ἢ γλυπτικὴ καὶ ὁ καλλωπισμὸς τῶν οἰκοδομημάτων κατέστησαν σχολὰς ἐν ἐκάστῃ ἐπαρχίᾳ μητροπόλει, ὥστε ἡ τέχνη ἠσκήετο καθ' ἅπασαν τὴν Γαλλίαν, ἀντὶ τοῦ συνάγεσθαι εἰς Παρισίους, ὡς νῦν. Ἦτο δὲ ἡ κίνησις τῶν τεχνῶν αὕτη καρπὸς τῶν δημοτικῶν προνομιῶν, ζηρανθείς ἅμα καθαιρεθέντων αὐτῶν ὑπὸ τῆς βασιλείας.

Ἡ αὕτη δὲ ῥοπή, ἥτις ἀντήλλαξεν ἐν τῇ πρὸς ἄρκτον Εὐρώπην ἀντὶ τῶν φορτικῶν τύπων τοῦ ρωμανικοῦ τοὺς εὐμήχεις τύπους τοῦ ἀψιδοειδοῦς γοθικοῦ ρυθμοῦ, μετέβαλε καὶ τὴν ζωγραφικὴν καὶ τὴν γλυπτικὴν, ἀναγκάσασα ἵνα ἐφαρμόσωσιν ἑαυτὰς ταῖς χρείαις τῶν καλλωπιζόμενων μνημείων. Τὰ πρόσωπα τῶν ἁγίων ἐλεπτύνθησαν ὑπὲρ μέτρον· αἱ δὲ εὐρέαι πτυχαὶ, καλύπτουσαι ἰσχνότατα σώματα, συνάγουσι πᾶσαν τὴν διάνοιαν εἰς τὸ πρόσωπον, ἐξ οὗ καταφαίνεται ἡ διαφορά τοῦ θρησκευτικοῦ δόγματος, ὅπερ ἐνέπνευε τοὺς ἀρχαίους Ἑλληνας τεχνίτας, πρὸς τὸ τοὺς τεχνίτας τῆς ἐποχῆς ταύτης ἐμπνεῖν δόγμα.

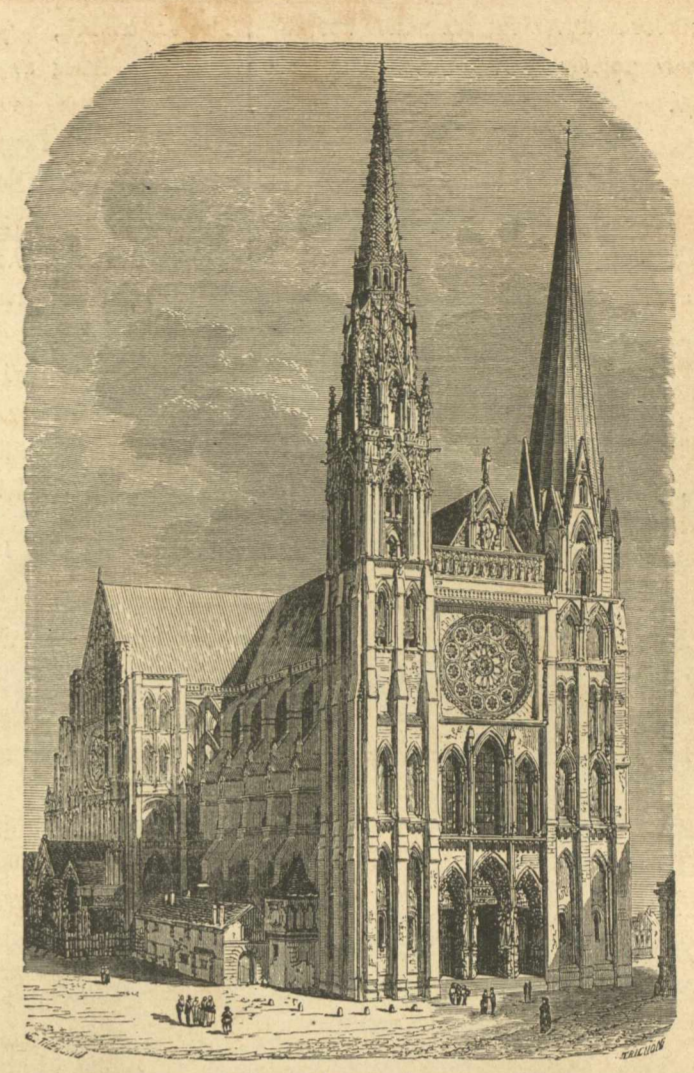
Καὶ οἱ μὲν θεοὶ τῶν ἀρχαίων ἀπεικάζοντοὺς νόμους τῆς φύσεως· οἱ δὲ τεχνίται, μελετῶντες τὰ τῶν ἀθλητῶν σώματα, ἐφιλοτιμοῦντο μᾶλλον περὶ τὰς ἀναλογίας τῶν μελῶν ἢ τὴν ἔμφασιν τῆς κεφαλῆς. Ἀπ' ἐναντίας δὲ ἡ χριστιανικὴ τέχνη, οἶαν βλέπομεν αὐτὴν ἐν ταῖς ζωγραφίαις τῶν γοθικῶν ἐκκλησιῶν, ἀπαρτᾷ τὰ πάντα ἐκ τῆς κεφαλῆς, ἐν ἣ εἰκονίζεται ἡ ψυχὴ. Τὸ δὲ τὴν ψυχὴν μιμνῆσθαι ὑποκρύπτεται ὑπὸ ποδῆρεις στολισμοὺς, καὶ διατείνεται, ὅπως γέννηται ἄφαντον.

Ζ'

Ἀλλὰ κακὴ τύχη αἱ ἀρχαὶ τῆς πρὸς ἄρκτον Εὐρώπης τέχνης περικαλύπτονται ὑπὸ παχέας ἀχλύος· διότι δὲν ἀνεφάνη ἐν αὐτῇ, ὡς ἐν Ἰταλίᾳ, ἱστορικός τις, οἷος ὁ Ἰταλὸς Βασάρης, διδάξων ἡμᾶς τὴν γένεσιν καὶ τὴν ἐπίδοσιν αὐτῆς. Ἀλλ' εἰ καὶ ἀγνωσοῦμεν τὸ ὄνομα τῶν πρώτων αὐτῆς διδασκάλων, δυνάμεθα ἵνα λάβωμεν ἔνοιαν τινὰ τῆς τέχνης ταύτης καθόλου μέχρι τῆς τελευταίας μορφώσεως τῶν ἰδίως λεγομένων σχολῶν αὐτῆς.

Ῥυθμὸς γοθικός. — Ἡ μητρόπολις τοῦ Στρασβούργου.

Ῥυθμὸς γοθικός. — Ἡ μητρόπολις τοῦ Chartres.

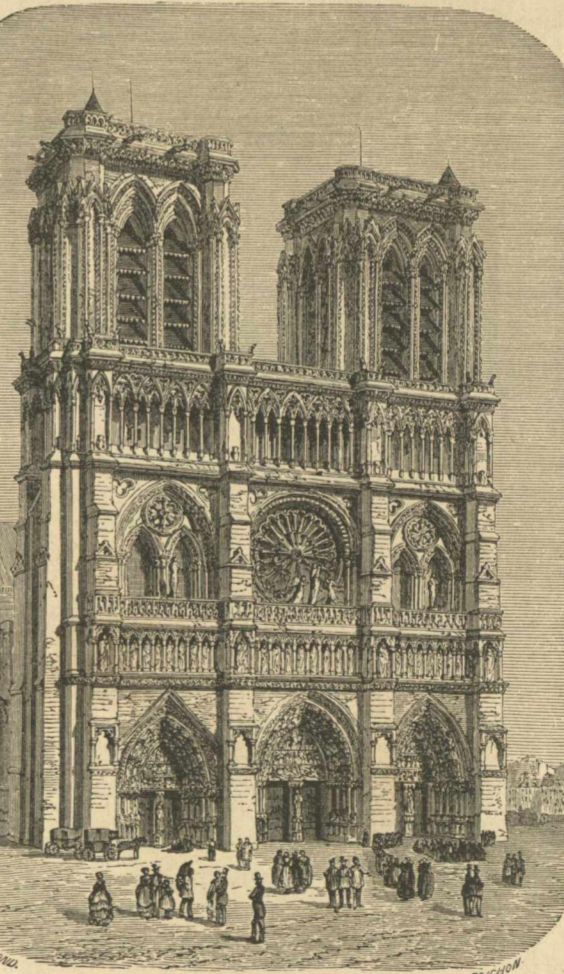
οἱ τεχνίται τῶν πρὸς ἄρκτον τῆς Εὐρώπης σχολῶν, ἐξικονίζοντες δι' ὄρατῶν σχημάτων τὰ ἰδανικὰ τῆς θρησκείας δόγματα, ἐφιλοτιμήθησαν ἵν' ἀπεικάζωσιν ἅπασας τὰς ἀπὸ τῆς χριστιανικῆς ἐκστάσεως καλλονάς. Ἡ μεταλλογλία εἶναι ἰδίᾳ τῶν πρὸς ἄρκτον λαῶν, καὶ ἐπικρατεῖ ἐν ἅπασιν τοῖς γερμανικοῖς σκανδιναυκοῖς ποιήμασι καὶ ζωγραφίμασι τῶν πρώτων διδασκάλων τῆς Κολωνικῆς σχολῆς Οὐιλλέμου καὶ Στεφάνου, (οἵτινες ἤχμασαν ὁ μὲν κατὰ τὸ 1380ὸν ἔτος, ὁ δὲ κατὰ τὸ 1410ον. Δυνάμεθα δὲ ἵνα ἴδωμεν τὰ ἔργα αὐτῶν ἐν τῇ τῆς Κολωνίας μητροπόλει, ἐν τῇ πινακοθήκῃ τοῦ Μονάχου καὶ ἐν ἄλλοις τισὶ μουσεῖοις τῆς Γερμανίας, ἀποπνεόντα χριστιανικῆς ἐκστάσεως καὶ μελαγχολίας.

Η'

Ἡ σχολὴ τῆς Κολωνίας πρωτεύει τῆς φλαμανδικῆς σχολῆς τῶν Βρουγῶν (Bruges), πόλεως τοῦ Βελγίου, καὶ φαίνεται οὐσα μήτηρ αὐτῆς· διότι ὑπολαμβάνοντες, ὡς πάλαι ποτὲ τινες, ὅτι οἱ van Eyck ἐγένοντο αὐτοδίδακτοι ἐκ φύσεως, συγχέομεν πάσας τὰς γνώσεις, ἐξ ὧν ἀναρτᾶται ἡ ἱστορία τῆς τέχνης. Ἐπειδὴ αὕτη δὲν δύναται ἄλλως ἵνα τελειοποιηθῇ εἰμὴ δι' ἀλληλοδιδασχῶν πόνων πολλῶν τεχνιτῶν, καὶ οἱ

προπορευόμενοι οὐδέποτε φθάνουσιν εἰς τὸν σκοπόν. Ἀρχηγοὶ τῆς σχολῆς τῶν Κάτω Χω-

ὡς φαίνεται, διαπονησάμενοι τὴν ζωγραφικὴν ἐν Κολωνίᾳ. Ὁ δὲ νεώτερος καὶ περιφημότερος τῶν δύο τούτων ἀδελφῶν, Ἰωάννης Van Eyck (1300-1441), κατέστη ἐν Βρυγῆς μετὰ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ, ἥτις διέτριβε τὴν μικρογραφίαν. Ἀγνοεῖται δὲ πότερος τῶν δύο ἀδελφῶν ἐγένετο ἐφευρετῆς ἢ τελειοποιὸς τῆς διὰ τοῦ ἐλαίου ζωγραφικῆς. Ἀλλ' ἀμφότεροι ἤρξαντο ζωγραφούντες ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ἐν Γανδαίῳ (Gand) τοῦ Βελγίου τὴν διαβόητον εἰκόνα τοῦ Μυστικοῦ Ἄμνου, ἣν ἀπετέλεσεν ἡ ἀδελφὴ μόνον μετὰ τὸν θάνατον αὐτῶν. Αἱ δὲ εἰκόνες αὐτῶν, πάντοτε μικραὶ τὸ μέτρον, νομιζονται καλλίστα μικρογραφίας ἔργα, καθ' ἃ ἡ λεπτομερὴς διαγραφὴ τῶν καθ' ἕκαστα δὲν βλάπτει παρὰ τὸ σύνθετος τὴν καθόλου ὄψιν. Τὰ δὲ ἐν ἀπόπτω εἶναι ἄριστα ἐννενοημένα· καὶ ἐπειδὴ ὁ Παῦλος Οὐκέλος, ὅστις νομιζέται ἀληθῆς τῆς τέχνης ταύτης ἐφευρετῆς, νεώτερος ὢν τοῦ Van Eyck, ἀπέθανε τριάκοντα μετ' αὐτὸν ἔτεσιν, ἀνάγκη ἵν' ὑπολάβωμεν ὅτι οἱ τεχνίται τῆς πρὸς ἄρκτον καὶ πρὸς μεσημβρίαν Εὐρώπης ἐκοινωνοῦν πρὸς ἀλλήλους, ὅπερ πιστοὶ ἢ ταχύτης, μετ' ἧς ἢ δι' ἐλαίου ζωγραφικῆ δαδίδεται εἰς τὴν Ἰταλίαν. Ἡ μεγάλη ἐνάργεια τῶν εἰκόνων τοῦ Van Eyck καταπλήττει τοσοῦτο μᾶλλον ἐγένοντο δύο ἀδελφοὶ ὀνομαζόμενοι Van Eyck, ὁ Χοῦβερ καὶ ὁ Ἰωάννης καὶ μία ἀδελφὴ αὐτῶν Μαργαρίτα, ἅπαντες, γραφικὴ δαδίδεται εἰς τὴν Ἰταλίαν.

Ῥυθμὸς γοθικός. — Ἡ Παναγία τῶν Πενταίων.

ῶν ἐγένοντο δύο ἀδελφοὶ ὀνομαζόμενοι Van Eyck, ὁ Χοῦβερ καὶ ὁ Ἰωάννης καὶ μία ἀδελφὴ αὐτῶν Μαργαρίτα, ἅπαντες,

λον, καθόσον ἀγνοείται διὰ ποιῶν προπαι-
δευτικῶν τριῶν ἡδυνήθη ἵνα φθάσῃ εἰς
ταύτην.

Θ'.

Ἀντιτάττουσι δὲ αὐτῷ κατὰ τοῦτο
ἕτερον μέγαν ζωγράφον τῆς λαμπρᾶς
σχολῆς τῶν Βρυγῶν, τὸν Hans Memling
(1470-1484), ὡς ἀντιτάττουσιν ἐν τῇ
φλωρεντινῇ τὸν Φιεζόλε τῷ Γουίφλαν-
δαγίῳ. Ὡς δὲ λεπτογνώμων, ὡς ὁ Van
Eyck, ἐν τοῖς κατὰ μέρος, ὁ Μέμλιγγ
ἀνάγεται μᾶλλον εἰς ἰδανικούς τύπους.
Διὸ καὶ οἱ Γερμανοὶ τιμῶσιν αὐτὸν, ὡς
ποιητικώτατον πάντων τῶν κατὰ τὴν βο-
ρείαν Εὐρώπην τεχνιτῶν.

Ἡ χεὶρ αὐτοῦ, καὶ ἦτον ἐρ-
ρωμένη οὐσα τῆς τοῦ Van Eyck,
εἶναι ἀκριβῆς, γλαφυρά, καὶ λαμ-
βάνει παρὰ τῆς φύσεως μόνον τὸ
ἀρκούν αὐτῇ πρὸς τὸ δηλοῦν τῆς
χριστιανικῆς διάνοιαν. Ὁ Μέμλιγγ
καὶ ὁ Ἀγγελικός δὲ Φιεζόλε εἶναι
οἱ ἔσχατοι καὶ ἐνδοξότατοι διά-
δοχοι τῶν πνευματικῶν ὁρμῶν τοῦ
μεσαιῶνος, καὶ ἀναλογοῦσι παν-
τελῶς πρὸς τὸ ἰδανικόν, ὅπερ ὁ
Σαβοναρόλας ἐδίδασκε συγχρόνως
ὅτι εἶναι ὁ ὕψιστος σκοπὸς τῆς τέ-
χνης. Τῇ ἐκστατικῇ ταύτῃ ζωγρα-
φικῇ ἐπιπνέει ἀιδίον τι ἔαρ τῆς νεαρᾶς
φαντασίας καὶ τῆς ἀγνῆς χάριτος,
ἣν ἡ ἐπιστήμη τῶν μεταγενεστέρων
αἱρέσεων δὲν ἡδυνήθη μήτε
ἵνα ἀναπληρώσῃ μήτε ἵνα ἀφανίσῃ,
ὡς γυνὴ ἐν τῇ ἀκμῇ τοῦ κάλλους
αὐτῆς ποθεῖ ἐνίοτε τὸ πρῶτον ἄνθος
τῆς νεαρᾶς ἡλικίας.

Ἀγνοοῦμεν παντάπασιν τὰ κατὰ
τὸν βίον τοῦ Μέμλιγγ. Τοῦτο δὲ
μόνον γνωρίζομεν, ὅτι ἀσθενήσαντά
ποτε ἐδέχθησαν αὐτὸν εἰς τὸ ἐν
Βρυγῶν νοσοκομεῖον τοῦ Ἁγίου
Ἰωάννου καὶ ἐθεράπευσαν. Θέλων
δὲ ἵν' ἀποδῷ τὴν θεραπείαν, ἐξεργάσατο
ἐν τούτῳ τὰ κάλλιστα τῶν ἔργων αὐτοῦ,
καὶ μάλιστα τὴν περιφήμον λειψανοθήκην
τῆς Ἁγίας Οὐρσούλης, ἣτις φυλάττεται
εὐλαβῶς ἔτι καὶ νῦν ἐν τῷ νοσοκομείῳ.
Οὐχ ἦτον δὲ ἀγνοοῦμεν ἂν ἐπισκέφθη τὴν
Ἰταλίαν. Τοῦτο δὲ μόνον γνωρίζομεν, ὅτι
ἦτο περίφημος, ζῶντος ἔτι τοῦ Ἰωάννου
Βελλίνου ἐν Βενετία, ἔνθα ἐδεικνύετο πρὸς
τοὺς ἄλλοις ἡ μεγάλη αὐτοῦ εἰκὼν, ἡ
ἀπεικάζουσα τὴν λατρείαν τῶν Μάγων.

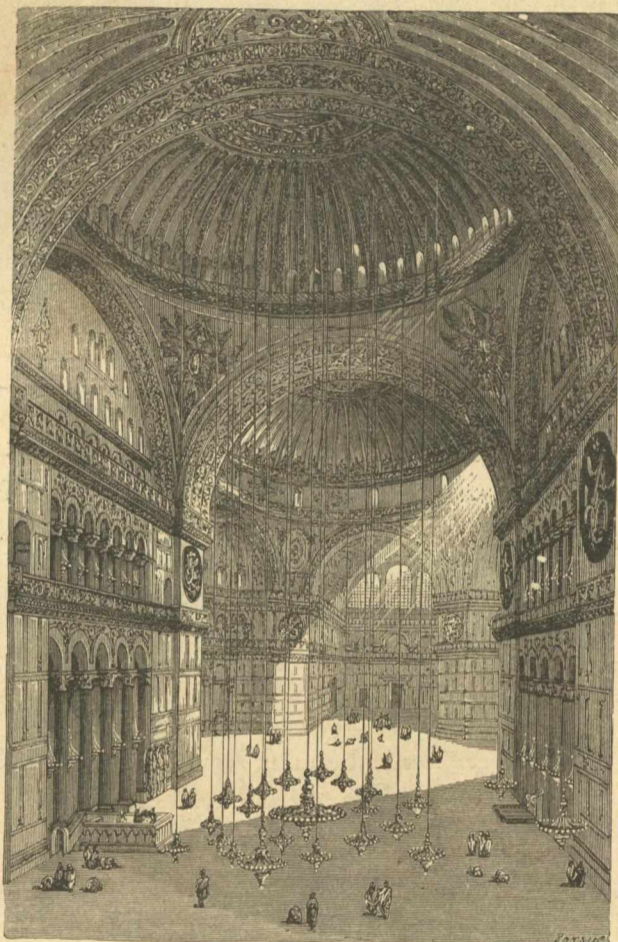
I'.

Τὴν γερμανικὴν λεγομένην σχολὴν ἀνέ-
δειξαν τρεῖς μεγάλοι γερμανοὶ ζωγράφοι,
Μαρτίνος ὁ Ὁραῖος, ὁ Ἀλβέρτος Δύρερ
καὶ ὁ Χολβαίν. Ἐνῶ δὲ ἡ βενετικὴ σχολὴ
συνάπτεται κατὰ πολλὰ τῇ φλαμμανδικῇ

καὶ ἄλλανδικῇ, ἡ γερμανικὴ τέχνη, ἣτις
ἐπέδωκεν ἰδίως ἐν τῇ χρυσοχοικῇ, εἶναι
παραπλησία μᾶλλον τῇ φλωρεντινῇ τέχνῃ.
Ὁ πρῶτος τῶν Γερμανῶν ζωγράφων Μαρ-
τίνος ὁ Ὁραῖος (Schoen, 1420-1484),
γεννηθεὶς κατὰ τινὰς μὲν ἐν ταῖς Κάτω
Χώραις, κατ' ἄλλους δὲ ἐν Φραγκονίᾳ,
ἐγένετο, ὡς Ὀφινιγουέρας, πρῶτον μὲν
χρυσοκόμος, ἔπειτα δὲ γλύπτης καὶ ζωγρά-
φος. Τὰ ἔργα αὐτοῦ, σπανιώτατα ἦδη κα-
ταστάνα, συζευγνύουσι τῇ γοθτικῇ χειρὶ
τῆς αἱρέσεως τῆς Κολωνίας τὸ κατὰ φύ-
σιν τοῦ Van Eyck.

II A'.

Γεννηθεὶς ἐν ἐργαστηρίῳ χρυσοκόμου ὁ
ἐκ Νυρεμβέργης Ἀλβέρτος Δύρερ (1471-

Ῥωμῆς βυζαντινός. — Ἡ Ἁγία Σοφία.

1528) ὁ ἐπικληθεὶς Ῥαφαῆλος τῆς Γερμα-
νίας ἐδιδάχθη ὑπὸ τοῦ Μαρτίνου Schoen,
καὶ ἐπορεύθη εἰς τὰς Κάτω Χώρας, ἐν αἷς τὰ
ἔργα αὐτοῦ ὑπερετιμήθησαν. Ὁ Ῥαφαῆλος
ἐκέκτητο τὴν εἰκόνα τοῦ Ἀλβέρτου Δύρερ,
ἔργον αὐτοῦ τοῦ Δύρερ. Ὁ δὲ ταύτην
κληρονομήσας μαθητὴς τοῦ Ῥαφαήλου
Ἰούλιος Ῥωμανὸς δὲν ἔπαυε λέγων ὅτι ἡ
εἰκὼν ἦτο τὸ κάλλιστον τῆς συλλογῆς
αὐτοῦ ἔργον. Ἄλλ' εἰ καὶ ἦτο φίλος τῶν
ἐπανορθωτῶν Ἐράσμου καὶ Μελάγχθονος,
ὁ Ἀλβέρτος Δύρερ διήγαγε καλὴν ἐαυτὸν
μακρὰν τῶν ἀπὸ τῆς θρησκείας παθῶν,
ζῶν ἐν Νυρεμβέργῃ, ἣτις, καὶ διαμαρτυρο-
μένη οὐσα, διετέλεσε πῶς οὐδετέρα κατὰ
τοὺς ἐκ τῆς θρησκευτικῆς μεταρρυθμίσεως
γεννηθέντας πολέμους.

Ὁ Δύρερ ἦτο ζωγράφος, ἀγαματο-
ποιὸς καὶ χαλκογράφος ἰδιόρρυθμος, καὶ

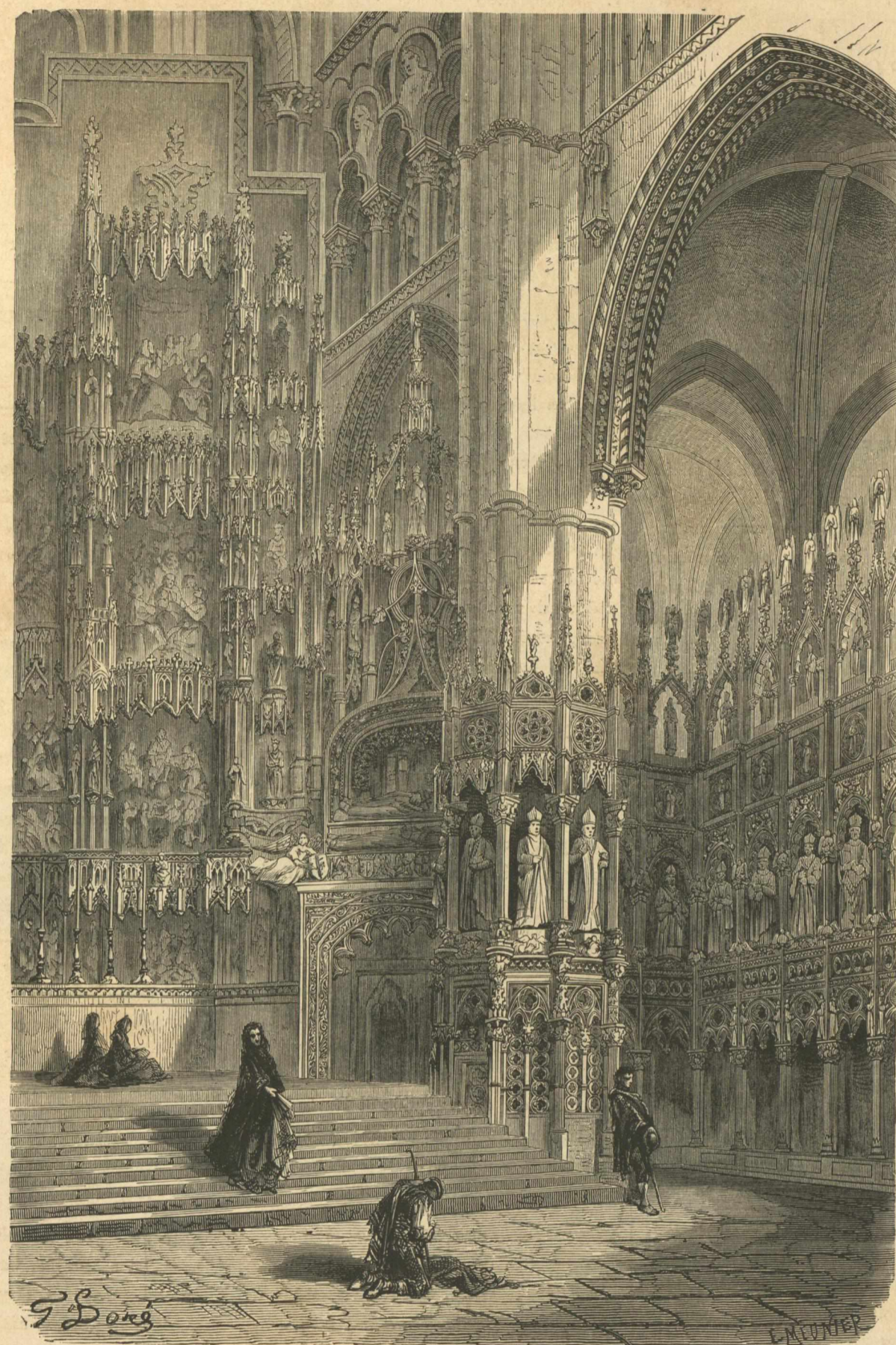
μετέχων μήτε τοῦ ὑπερφυῶς τρόπου τῆς
Φλωρεντινῆς, μήτε τῆς καταπληκτοῦσης
ἐναργείας τῆς ἄλλανδικῆς αἱρέσεως
Προήγαγε δὲ τὰ μέγιστα τὴν χαλκο-
γραφίαν· τὰ δὲ ἔργα αὐτοῦ κατέστησαν
ἐν τῷ παρόντι ἀληθῆ κειμήλια καλλι-
τεχνίας. Ἄλλ' ἡ ῥοπή, ἣν ἔσχε πρὸς τὴν
τέχνην, ἔπαυσε μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ.
Διότι τῶν μαθητῶν αὐτοῦ οἱ μὲν ἠσπά-
σαντο τὸν φλαμμανδικὸν τρόπον, οἱ δὲ τὸν
ἰταλικόν, οὐδὲως διαπρέψαντες ἐν τῇ
τέχνῃ.

Ἄμα δὲ τῇ Νυρεμβέργῃ ἡ Αὐγούστα
(Augsbourg) ἐφιλοτιμήθη περὶ ἱδρυσιν
ἰδίας αἱρέσεως. Ἐπειδὴ ὁ Hans-Holbein
(1498-1543), μαθητὴς πατρὸς περιφήμου,
οὐτινος ἡμαύρωσε τὴν φήμην, ἐγένετο ζω-
γράφος, χαλκογράφος καὶ ἀρχιτέκ-
των ἄριστος, καὶ, διατρέψας ὀλίγον
καιρὸν ἐν τῇ πατρίδι, μετέβη εἰς Ἀγ-
γλίαν, ἔνθα Ἐρρίκος ὁ ὄγδοος ὑπερε-
τίμησεν αὐτόν. Ἐγένετο δὲ οὗτος
θαυμαστὸς εἰκονογράφος, εἰκονίζων
ἄριστα οὐ μόνον τὸ πρόσωπον, ἀλλὰ
καὶ τὴν ψυχὴν τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἀπει-
καζομένων. Ἄλλ' ἐν πολλοῖς τῶν
ἔργων αὐτοῦ καταφαίνεται ἡ γερ-
μανικὴ φαντασία, καὶ μάλιστα ἐν
τῷ περιφήμῳ Χορῷ τῶν Νε-
κρῶν, πίνκκι, ὅστις τοσοῦτον ἐπη-
νέθη καὶ ἐθαυμάσθη ἐν Γερμανίᾳ.
Τὰ πλείστα καὶ ὠραιότατα τῶν ἔρ-
γων αὐτοῦ εἶναι ἐν Ἀγγλίᾳ ἐν
Hampton-Court. Ἡ δὲ ἐν τῷ
μουσεῖῳ τῆς Δρέσδης Παρθένος
τοῦ Χολβαίν νομιζέται ἐνάμιλλος
τῇ Σιζτινίᾳ, Παρθένῳ τοῦ Ῥα-
φαήλου.

II B'.

Ὁ δὲ τρίτος μέγας Γερμανὸς ζω-
γράφος ἐγένετο ὁ Λουκάς Κρανά-
χιος (1472-1553), ἐξ οὗ καὶ μόνου
γίνεται ἡ παρὰ τῶν Γερμανῶν σα-
ξωνικὴ λεγομένη αἵρεσις. Ἐγένετο δὲ οὗ-
τος φίλος οἰκειότατος τοῦ Λουθήρου, οὗτι-
νος τὰ θρησκευτικὰ δόγματα ἔσχον με-
γάλην ῥοπήν πρὸς τὴν χεῖρα αὐτοῦ.
Ἐπειδὴ, ἐξαναστάς καὶ καταπολεμήσας
τὴν πολυτέλειαν τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκκλη-
σίας, τὴν πρεσβείαν τῆς παρθένου καὶ
τῶν ἁγίων, καὶ πᾶσαν τὴν παρ' αὐτοῦ
λεγομένην καθολικὴν εἰδωλολατρείαν, ὁ
Λουθήρος ἔβλαψε τὰ μέγιστα τὰς πλαστι-
κὰς τέχνας. Ἡ δὲ Γερμανία πρέπει ἵνα
χαίρῃ ὅτι ὁ Λουθήρος ἠγάπα τὸν αὐτὸν
ἄλλως ἢ μουσικῇ ἔμελλεν ἵνα πάθῃ, ὅτι
ἐπαθεν ἐν αὐτῇ ἡ ζωγραφικὴ.

Ὁ Κρανάχιος ἄρα καταφαίνεται ἐν τοῖς
ἔργοις αὐτοῦ ἐραστής τῶν νέων ἰδεῶν.
Διότι μὴ δυνάμενος ἵνα ποιῇ ἁγίους θέλει
ἵνα ζωγραφῆσθαι τοὺς ἀγίους καὶ μυστήρια.
Ἄλλ' ἐπειδὴ ἐπὶ τέλους ἀρνοῦνται καὶ τὰ

Ῥωμῆς γοθικός. — Τὸ ἔνδον τῆς μητροπόλεως τῆς Τολέδης.

μυστήρια, ὁρμᾷ εἰς τὴν ἐρμηνηίαν καὶ τὴν
ἀλληγορίαν, καὶ ἐπιχειρεῖ ἵνα πλάσῃ δογ-
ματικὴν τινα καὶ λογιστικὴν τέχνην, ἣν-
τινα οὐδεὶς ἐνοεῖ. Τὰ κάλλιστα τῶν ἔρ-
γων αὐτοῦ εἶναι ἐν Βερολίνῳ.

Ἄλλ' ἐπέπρωτο τῇ Ὀλλανδίᾳ ἵνα εὕρῃ
τὴν ἀληθῆ τῶν διαμαρτυρομένων τέχνην.
Ἐπειδὴ ἡ φεουδαλικὴ Γερμανία δὲν εἶχεν,
ὡς αὕτη, πολίτας πλουσίους καὶ μεγά-
λως ἰσχύοντας, δυναμένους ἵνα προά-

γωσι τὴν ζωγραφικὴν ἐκείνην, ἣτις εἶναι
ἰδίᾳ τῶν Ὀλλανδῶν. Ἡ γερμανικὴ αἵρεσις
κατεστράφη ὑπὸ τῆς μεταρρυθμίσεως τοῦ
Λουθήρου, ἣτις ἐνεπόδισεν εὐθὺς ἀπ' ἀρ-
χῆς τὴν ἐπίδοσιν τῆς θρησκευτικῆς ζω-
γραφικῆς· ὁ δὲ Σάξων Ῥαφαῆλος Μένγκς,
εἰ καὶ ἦτο Γερμανὸς τὸ γένος, διήγαγε τὸν
βίον ἅπατα ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Ἰσπανίᾳ.

Ἡ γερμανικὴ τέχνη φαίνεται ἀναβιώ-
σασα ἐσχάτως ἐν Βερολίνῳ, Μονάχῳ, καὶ

Δυσελδόρφῃ. Ἀλλὰ τὸ μέλλον φανερώσει
ἡμῖν ἂν ὑπάρχωσιν ἐν αὐτῇ ἱκαναὶ ἀρχαὶ
πρὸς τὴν καταστήσαι αἵρεσιν, ἣ εἶναι λόγος
μόνον περὶ ὀλίγων εὐφυῶν τεχνιτῶν πο-
νούντων καλὴν ἕνα ἕκαστον περὶ τὴν τέχνην,
οἷος ὁ Κορνήλιος, ὁ Κάουλβαλ κ. λ. π.,
περὶ ὧν λέξομεν ὅταν πραγματευθῶμεν
τὰ κατὰ τὴν νεωτέραν τέχνην ἐν Γερμα-
νίᾳ.

Πύθιες Ουραργιτόγχοι τής Μαλαισίας.

ΠΕΡΙΟΔΕΙΑΙ

ΕΙΣ ΤΑΣ

ΜΕΓΑΛΑΣ ΝΗΣΟΥΣ ΤΗΣ ΜΑΛΑΙΣΙΑΣ¹.

1854—1869

ΝΕΟΤΑΤΑ ΕΞΕΥΡΕΣΕΙΣ.

Δ'. — Ἡ νῆσος Ἰάβα. — Ἡ πρωτεύουσα πόλις Βαταβία. — Ἡθῆ καὶ ἔθιμα.

Εἶμεθα ἐν Βαταβίᾳ, τῷ λιμένι τῆς Ἰάβας. Ὑπὸ τὸ μέγιστον οἰκοδόμημα τοῦ τελωνείου οἱ Ὀλλανδοὶ τελῶνα ἀνοίγουσι καὶ ἐξετάζουσι τὰς ἀποσκευὰς ἡμῶν, ἐν ᾧ χαλκοειδεῖς γυμνόποδες ἀχθοφόροι ὑπὲρ τοὺς τετρακοσίους, ἔχοντες τὰ μὲν στήθη γυμνά, φοροῦντες δὲ πυρφυροῦς ζωστήρας καὶ πρασίνοὺς κιδάρεις, φιλονεικοῦσι περὶ τῶν ἀποσκευῶν, καὶ ἀρπάζοντες ἀποθέτουσι αὐτὰς τρέχοντες εἰς τὰ ἀνοικτὰ ἀμαξάρια, ἐφ' ἃ ἐπιβάινουμεν πάντες οἱ ὀδοιπόροι. Ἐκαστον ἀμαξάριον ἐλκεται ὑπὸ δύο μικροτάτων φοιζοτρίχων ἵππων, οἵτινες φαίνονται ὡς κύνες τῆς Νέας Γῆς, καὶ ἀπάγουσιν ἡμᾶς καλπάζοντες, ἐλαυνόμενοι ὑπὸ Μαλαιῶν ἀμαξήλατῶν ἡμιγυμνων, φοροῦντων σκιαδία ποικιλόμορφα καὶ ποικιλόχρως, σκιαζόντα ὀλόκληρον αὐτῶν τὸ σῶμα.

Διαπερῶμεν καλπάζοντες τὴν παλαιὰν πόλιν τῆς Βαταβίας, ἐκτισμένην ἐπὶ τῶν βορβορωδῶν ὑδάτων τῆς παραλίας, καὶ κατοικουμένην ἐν τῷ παρόντι μόνον ὑπὸ Μαλαιῶν καὶ Κινέζων ἀποίκων, ὧν οἱ πλουσιώτεροι περιφέ-

¹ Συνέχ. ἀπὸ σελ. 14.

ρονται ἐν ταῖς ἀγριαῖς, παραπεμπόμενοι ὑπὸ τριῶν ἢ τεσσάρων Μαλαιῶν ὑπηρετῶν, ὧν εἷς κρατεῖ ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν αὐτῶν πελώριον σκιάδιον.

Ἡ Ἰάβα εἶναι κατακεκερματισμένη, ὡς ἡ Ὀλλανδία, ὑπὸ πλήθους τεχνιτῶν διωρύγων. Διερχόμενοι διὰ τῶν γεφυρῶν βλέπομεν λουομένας ὑπὸ τὰ δένδρα κατὰ συμπλέγματα γραφικὰ τὰς Μαλαιὰς γυναῖκας, ὧν αἱ παιδικὰ διαταράσσονται ἐκ διαλειμμάτων ἐκ τινος πιρόκας ἢ λέμβου, γεγεμισμένης καρπῶν, πλεούσης ἡσύχως ἀνὰ τὸν ποταμὸν. Περαιτέρω δὲ παρέρχεται Ἰλη Μαλαιῶν ἵππέων, ἐχόντων γυμνοὺς μὲν τοὺς πόδας φοροῦντων δὲ στρατιωτικὴν στολὴν εὐρωπαϊκὴν καὶ πτερνιστήρας!

Ἄλλα μετ' ὀλίγον, διαπεράσαντες εὐρεῖαν κατάκιον διώρυγα καὶ γέφυραν, εἰσερχόμεθα καλπάζοντες εἰς τὴν νέαν πόλιν. Ὡ τῶν λαμπρῶν παραδείσων! ὦ τοῦ λαμπροῦ θεάματος! Ἡ Βαταβία δὲν ἔχει ὁδοὺς, ἀλλὰ μεγαλοπρεπῆ καταφύτους καὶ διαρρύτους παρύθους, αἵτινες ἀποτελοῦσι θόλους συνεχεῖς καὶ ἀδιαλείπτους, οἷους βλέπομεν μόνον ἐξωγραφημένους ἐν ταῖς σκηνογραφίαις τῶν θεάτρων. Αἱ κατοικίαι τῶν Εὐρωπαίων ἀφανίζονται ἐν τοῖς πυκνοτάτοις φυλλώμασιν. Αἱ δὲ ἀκτῖνες τοῦ περιφλεγοῦς ἡλίου διαπερῶσι σπανιώτατα τοὺς συσκίους τούτους θόλους, χρυσαίζουσαι τῆδε κάκεισε τοὺς κρεκαμένους καρπούς καὶ τὰ ἀνθητὰς πολυπληθεῖς ἀνοθουσανούς τῶν κουκισφόρων (cocotiers), τοὺς ὑψηλοὺς πορφυροῦς κλάδους τῶν πυριφλεγῶν, τὰ μέγιστα φύλλα καὶ τοὺς καρπούς τῶν βανανῶν, τὸ βαμβεκακίδενδρον γέμον λευκοτάτων, ὡς ἡ χύον, ἀνθῶν τοὺς λεγομένους φοίνικας τοῦ περιουδουτοῦ, οἵτινες ἐξελίσσουσιν, ὡς βιπίδιον, ἢ ὡς πτέρυγας ἀνεμολύλου τὰ πελώρια αὐτῶν φύλ-

λα· καὶ τέλος τὰς βάνουνας, ἢ τὰς ἰνδικὰς συκᾶς, ὧν οἱ κλάδοι, καταπίπτοντες ἐν εἶδει σταλακτιτῶν, ριζοῦνται καὶ ὑψοῦνται πάλιν μέχρι τῆς κορυφῆς τῶν θόλων εἰς μυρίους διαστρεφόμενοι γραφικῶς ἐλιγμούς! Ἐν τῶν δένδρων τούτων ἀποτελεῖ ὀλόκληρον δάσος, περιεχόμενον ὑπὸ παραπετάσματος φύλλων καὶ ἀνθῶν περιπεπλεγμένων, ὀρειοειδῶν καὶ παντοίων ἄλλων παραίτιων φυτῶν, δι' ὧν τὰ ἐν αὐτῷ παίζοντα παιδιὰ βλέπουσιν ὀλισθαινούσας ἐπὶ τῶν ὑδάτων τῶν διωρύγων τὰς πιρόκας καὶ τοὺς κολυμβητὰς.

Διὰ τῶν δασυφύλλων καφεῶν καὶ μοσχοκαριῶν, τῶν βαν.λλῶν καὶ ὀξυφρονίων (tamariniers) διορῶμεν ἐπὶ δεξιὰ τὰ λευκὰ βασιλεῖα τῶν Εὐρωπαίων ἀποίκων, καὶ νομίζομεν ὅτι εἶμεθα ἔτι μακρὰν τῆς νέας πόλεως. Ἄλλ' αἰφνης αἱ ἀμαξίαι, περιστραφεῖσαι περὶ τὴν δασὺ βάνουνας σύμπλεγμα, ἴστανται ἔμπροσθεν τοῦ ξενοδοχείου τῶν Κάτω Χωρῶν, ὅπερ, ὡς φαίνεται, κεῖται ἐν τῷ μέσῳ τῆς πρωτεύουσας πόλεως Βαταβίας! Τοῦτο ἄρα τὸ ἀνθηρὸν ἄλσος εἶναι αὐτὴ ἡ πόλις! Εἶμαι μεθῶν ὑπὸ τούτου, καὶ οὐδὲ τοῖς ὀφθαλμοῖς μου πείθομαι!...

Τὸ ξενοδοχεῖον κεῖται ἐν μέσῳ παραδείσου διαρρέομένου ὅσπθεν ὑπὸ τινος τεχνιτῆς διώρυγος. Τὸ δὲ οἰκοδόμημα κεῖται ἐπὶ στοᾶς μαρμαρινῆς, εὐνομημένης πρὸς τὴν διώρυγα ἐν εἶδει ὑπαίθρου ἀμφιθεάτρου, ὅπερ εἶναι ἀντὶ ἐστιατορίου. Ἐκεῖ ὑπῆρται περὶ τοὺς ἐξήκοντα κινούνται ὡς βρούσα μωρικῆ καὶ εὐτρεπίζοντες τὴν τράπεζαν. Ἀπὸ δὲ τοῦ ἐστιατορίου δίστανται ἑκατέρωθεν ἡμικυκλοειδῆς δύο πτέρυγες, ἐν αἷς εἶναι οἱ θάλαμοι τῶν ξενιζομένων, ὧν ὁ ἀπὸ ψυχρότατος παραβάλλομενος πρὸς τὸν ἔξω· διότι ἐν ᾧ ἔξω τὸ θερμῆτρον σημαίνει 46°, ἐν αὐτοῖς καταβάθει

Λεκεὶ τῆς νήσου Ἰάβας.

μέχρι τῶν 39 βαθμῶν. Καὶ ὅμως εἶναι ἡ πέμπτη ὥρα. Τί δὲ ἔσται αὐριον περὶ μεσημέριον;

Ἐπελθούσης τῆς νυκτός, δειπνοῦμεν ἐν τῷ υπαίθρῳ ἀμφιθεάτρῳ, ἀπολαύοντες τοῦ φαιδροῦ θεάματος τῶν ὑδάτων, τῶν λέμβων καὶ τῶν κολυμβητῶν. Περὶ δὲ ἡμᾶς ὄγλος τις ποικίλος καὶ θορυβώδης χορεύει ὑπὸ τὰ μέγιστα δένδρα, ἐξ ὧν κρέμανται ταλαντευόμενοι μυρίοι ποικιλόχροισι βενετικοῖ φανοῖ. Ὑπῆριτοῦσι δὲ ἡμᾶς

δειπνοῦντας σμήνος ὑπηρετῶν. Εἰς Μαλαῖς μοι ἐγγεῖε ὕδωρ κατεψυγμένον κρυστάλλῳ· ἄλλοι δὲ δύο ἀλάσσουσι τὰ χειρῶμακτρα· τρεῖς δὲ ἄλλοι φέρουσι τὰ ἐδέσματα. Ὁ μὲν περιμένει τὴν ὥραν τοῦ καφέ· ἕτερος δὲ, ὑποκαθήμενος σιωπηλῶς, ὡς ἀγάλμα τοῦ Βούδα, φέρει, ὅπως ἀνάπτωμεν τὸ σιγάρον, μικρὰν θρουαλλίδα, ἧς εἶναι καθεσταμένος φύλαξ, καὶ ἧτις καιωμένη νυχθήμερον ἀναδίδει ὀσμὴν εὐωδестаτήν.

Μετὰ τὸ δειπνον ἕκαστος ἀπέρχεται πρὸ ὥρας ἐπὶ ὑπνον· διότι πάντες ἐγείρονται περὶ τὴν τετάρτην ὥραν τῆς πρωίας, τρέχουσιν εἰς τὸ

λουτρόν, ὕστερον δὲ ἐξέρχονται εἰς περίπατον μέχρι τῆς ἑκτῆς ὥρας. Ἐκεῖ βλέπει τις πᾶσαν τὴν κοινωκίαν τῆς Βαταβίας. Τὰς διγενεῖς, ὧν τὸ κάλλος ἀνθεῖ θαυμαστῶς ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τῆς Ἰάβας, καὶ τὰς Εὐρωπαϊκὰς ἀποίκους, αἵτινες φαίνονται ἡμιθανεῖς ὑπὸ τῆς θερμότητος τοῦ κλίματος.

Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ δημοσίου περιπάτου βλέπει τις στρατιωτικὸν τινα σταθμὸν, ἐν ᾧ ὡς εἴκοσι Μαλαῖοι στρατιῶται, ὀπλισμένοι λόγχαις καὶ μακραις περόναις τριῶν μέτρων τὸ μήκος, ἐπισκοποῦσιν ἐπισταμένως τὸ πλῆθος. Ὁ συνακολουθῶν Ὀλλανδὸς ξεναγὸς διηγήθη

του χριστιανισμού, δὲν ἐπέτρεψε δὲ αὐτοῖς ἵνα καταστήσωσι, ὡς ἀλλαχοῦ, σχολεῖα, ἐν οἷς ἠδύναντο ἵνα παιδεύωνται οἱ αὐτόχθονες. Διότι ἡ ὀλλανδικὴ κυβέρνησις προκισθάνεται, ὅτι, ἐάν ποτε οἱ Ἰαβαναῖοι ἀσπάζονται τὸν χριστιανισμόν καὶ ἐκπαιδευθῶσι, παύσονται περὶ τὴν τυφλῶς τοῖς μουσουλμάνοισι αὐτῶν ἰεροεὐσεῖς, καὶ φρορολογούμενοι ἀνάνδρους ὑπὸ τῶν ἐκδεδιγμένων αὐτῶν δούλων ἀντιβασιλέων.

Ἡ ἐκ τοῦ ὀπλοῦ μανία ἐν Ἰάβα. — ἴδ. σελ.

Ἡ νῆσος Ἰάβα διαιρεῖται εἰς εἰκοσιδύο ἐπαρχίας (Résidences), ἔχουσα ὡς ἔγγιστα περὶ ἑκατοστίαις χιλιάδας κατοίκων ἐκάστην. Κυβερνῶνται δὲ ἐκάστη τῶν ἐπαρχιῶν αὐτῶν ὑφ' ἑνὸς εὐρωπαϊοῦ ἐπαρχίου (Résident), συναγόμενος εἰς ἑαυτὸν πᾶσαν τὴν ἀρχὴν, τὴν δικαιοδοσίαν, τὰ στρατιωτικὰ, τὰ μονοπόλια, κ.τ.λ. κ.τ.λ. Ἐνὶ λόγῳ οὗτος εἶναι μὲν τὸ πᾶν, ἀλλὰ δὲν φαίνεται πρᾶττων οὐδὲν ἀπ' εὐθείας. Διότι ἐν ἐκάστη ἐπαρχίᾳ καὶ πρωτεύουσῃ πόλει παρεδρεῖται αὐτῷ ὁ ἀντιβασιλεὺς (Régent), ἧτοι ὁ ἐγχώριος κυβερνήτης ἢ σουλτάνος, ὅστις, τρυφῶν ἀσιατικῶς, ἐπιτελεῖ πᾶν τὸ προσταττόμενον ὑπὸ τοῦ ἐπαρχίου.

Ἡ ὀλλανδικὴ κυβέρνησις προσφέρειται ἀείποτε φιλοφρονέστατα πρὸς αὐτὸν, ἐν ὅτῳ ὑπακούει τυφλῶς ταῖς συμβουλαῖς ἢ μᾶλλον τοῖς διατάγμασι τοῦ ἐπαρχίου· διότι ὁ ἐγχώριος ἀντιβασιλεὺς γνωρίζει καλῶς ὅτι, ἐάν ὁ ὀλλανδὸς ἐπαρχὸς κατηγορήσῃ αὐτοῦ πρὸς τὸν Γενικὸν Διοικητὴν ἀμελείαν τῶν καθηκόντων ἢ ἀπειθειαν, δύναται ἵνα λάθῃ μετ' ὀλίγον διάταγμα τῆς λακωνικώτατον ἐκ Βαταβίας δηλοῦν ὅτι ἀντὶ τοῦ Ῥάδερ-Ἀδιεπατιέ-Παγκερᾶν *** ἀντιβασιλεὺς ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ Ῥάδερ Κουσουμού ***. Καὶ ἐπειδὴ

οἱ αὐτόχθονες αἰδοῦνται « ὡς αἷμα θεοῦ » τὸν δεῦτερον τοῦτον, ὡς τὸν πρῶτον, ὑποτάσσονται, ὑποκύπτοντες δουλοπρεπῶς καὶ τούτῳ τῷ νέῳ κυρίῳ, ὡς ὑπετάσσοντο τῷ πρῶτῳ.

ἀντιβασιλεὺς πῶς ἐπεθύμει ἵνα περατωθῇ ἡ δίκη, καὶ γνωρίζει καλῶς ὅτι ὁ νόμος ἐφαρμοσθήσεται κατὰ τὴν γνώμην αὐτοῦ. Ἐκ δὲ μὴ, ὁ ἀντιβασιλεὺς καθαιρεῖται, μὴ ὑπακούσας τῷ ἐπαρχίῳ. Προκειμένης δὲ κατασκευῆς ὁδοῦ τινος ἢ ὑδραγωγείου, ὁ πρίεδρος ὑποβάλλει τῷ Ἰαβανῷ ἀντιβασιλεὺς τὸ διάγραμμα αὐτῶν, διαγραφὴν ἐν ὀλλανδικῇ ὑπότινις μηχανικῷ τοῦ Λουγδούνου. Ὁ δὲ ἀντιβασιλεὺς Κουσουμού ἢ ὁ Παγκερᾶν

Ἐπέρχεται τις δίκη; ὁ ἀντιβασιλεὺς προσκαλεῖ μισροὺς ἀγγαρευομένους ἐγγωρίους, καὶ ἡ ὁδὸς γίνεται εὐθύς. Τὸ αὐτὸ δὲ διατελεῖ γινόμενον δι' ὅλης τῆς πολιτικῆς μέχρι

τοῦ κοιμάρχου, ὅστις μόνος ἐκλέγεται ὑπὸ τῶν ἐγγωρίων. Ἐκαστος δὲ ἐνοεῖ εὐκόλως διὰ τί. Ἐνταῦθα δὲ φαίνεται τῶν ὀλλανδῶν ἡ ἐμπορικὴ εὐφυΐα. Ἐπειδὴ, τῆς ἐκκαρπώσεως τοῦ κοινοῦ κτήματος οὐσῆς περιληπτικῆς, ἔργον τῶν κοιμαρχῶν εἶναι ἡ δύσκολος ἐντολὴ τοῦ διαμερισμοῦ τῶν κατὰ τοὺς ἀγρούς ἐργῶν εἰς τοὺς ἐγγωρίους, καὶ ἡ τίμησις τῆς ἀξίας τῶν γεννημάτων, ἐξ ὧν ὑποτελοῦσι τὸν φανερὸν φόρον.

Ἐπὶ κεφαλαιῶν δὲ ἐκάστη τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ἰάβας, ὧν τινες ἔχουσι περὶ ἐν ἑκατομμύριον ἀνθρώπων, διοικεῖται ἀπλῶς, ὡς ὁ ἐλάχιστος δῆμος ἐν Εὐρώπῃ.

Ἐκπληττεται δὲ τῆς μανθάνων ὅτι τὸ ἐπιτελεῖον τοῦ ἐν Μαλαισίᾳ στρατεύματος, συγκειμένου ἐξ 27000 ἀνδρῶν, ὧν 11,000 Εὐρωπαϊκῶν, 15,000 αὐτοχθόνων καὶ 1,000 Ἀφρικανῶν, ἔχει μόνους δύο μὲν στρατηγούς, δύο δὲ χι-

Μαλαιῖοι ἐν σιλλῇ.

μουσουλμάνου ἱερέως ἵν' ἀποφαίνηται γνώμην. Τὸ « Ἀδάτ » μάλιστα πάντων καὶ τὸ Κοράνιον! Ἀλλὰ τῇ προίᾳ ὁ ἐπαρχὸς ἐδήλωσεν ἥδη τῷ

λιάρχῳ, τέσσαρας δὲ τὰ μάλιστα ἀντισηταγματάρχας. Ἄλλ' ὁμολογητέον ὅτι τὸ ἔργον ἐποίησαν εὐκολώτερον τὰ ἔθνη, τὰ ἦθη

Ἰαβαναῖαι γυναῖκες.

καὶ αὐταὶ αἱ προλήψεις τοῦ μαλαικοῦ λαοῦ.

Οἱ λαοὶ τῆς Ἰάβας, κατακτηθέντες πρῶτον μὲν ὑπὸ τῶν εἰς τὴν νῆσον εἰσβαλλόντων Ἰνδῶν, ἔπειτα δὲ ὑπὸ τῶν Μουσουλμάνων, μετέβησαν δις θρησκείαν, δις λαβόντες τὴν τῶν νικητῶν. Ἐξ οὗ ἡ ἀπάθεια καὶ ἡ ἐκλείπουσα δεισιδαιμονία ἢ καθιστάνοσα εὐάγωγοι τὸν λαόν. Ὅντες δὲ εὐπειθεῖς γεωργοὶ, ὑπεραγαπῶσι τὴν τρέφουσαν αὐτοὺς γῆν, εἰ καὶ μὴ ἔχουσι ἐξουσίαν τοῦ κᾶσθαι αὐτὴν, πλουτίσασαν ἀείποτε τοὺς κυρίους αὐτῆς, βασιλεῖς τοῦ βασιλικοῦ γένους τοῦ Βαλλῆ, πολέμιστᾶς

κατελθόντας ἀπὸ τῶν Ἰραλαίων, ἢ ἐμπόρους τῆς Ἀμστερδάμης, ἢ χιλιάρχους τῆς ὀλλανδίας. Ἐπὶ δὲ τῆς καθαρᾶς διοικήσεως τῶν σουλτάνων οὗτοι ἦσαν οἱ μόνοι κύριοι τῆς γῆς, καὶ ἡ καθ' ἕνα ἑκαστον κτήσις δὲν ὑπῆρχεν. Οἱ κάτοικοι ἐφρεώσταν τῷ βασιλεὺς τοῦ τόπου ἐν πέμπτον τῆς προσόδου τῆς γῆς, καὶ μιᾶς ἡμέρας ἐργασίαν καθ' ἑβδομάδα.

Οἱ δὲ κατακτησάμενοι τὴν χώραν ὀλλανδοὶ, ἀντικαταστάσαντες ἀρχόντες ἀντὶ τῶν πρώην ἐγγωρίων ἡγεμόνων, φυλάττουσιν ὑπὲρ ἑαυτῶν τὰς προνομίας ταύτας τῶν σουλτάνων,

οὓς δὲν ἠθέλησαν ἵνα καταλύσωσι κατὰ τὸ φανερὸν. Διὸ ἡ Ἰάβα ὁμοιάζει πρὸς σῶμα πολυμερές, οὕτινος ἦδη ἐκμυζῶσι κατὰ σχολὴν τὸ αἷμα δύο βδέλλαι, οἱ ἐπιχώριοι βασιλεῖς, καὶ οἱ μουσουλμάνοι ἱερεῖς, αἱς προστίθεται τρίτη τις ἡ μεγίστη καὶ ἀπληστοτάτη, ἡ ὀλλανδική, ἧτις ἀγοράζει 7 φράγκων 37 ἑκατοστῶν τὸ πικύον (59 χιλιόγραμμα) τοῦ καφέ, ἀναπωλεῖ δὲ αὐτὸ ἐν Εὐρώπῃ 73 φράγκων, καὶ οὕτω περὶ τῶν λοιπῶν γεννημάτων, τοῦ σακχάρου, τοῦ Ἰνδικοῦ, τοῦ κρεμζίου, τοῦ καπνοῦ, κ. τ. λ. (Ἐπεῖτα συνέχεια.)

Ποιησάτω ἄρα αὐτὸ ἡ τύχη ὅ,τι θέλει. « Καὶ μεταβάς εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ κυβευτηρίου ἔθηκεν αὐτὸ ἐπὶ τινὰ ἀριθμὸν.

Μετὰ τινὰ λεπτὰ τὸ λουδοβίκιον ἐγένετο στήλη χρυσοῦ χιλίων... δύο... τριῶν... ἑπτὰ χιλιάδων φράγκων. Ὁ κύριος λαμβάνει τὰ χρήματα καὶ ἐπανέρχεται εἰς τὸ ἀναγνωστήριον. Ἄλλ' ἐκεῖ βλέπει τινὰ ζητοῦντα κατὰ γῆν... τί;... τὸ ἀποβληθὲν λουδοβίκιον.

— Ἐγὼ εὔρον αὐτό.

— Ἄλληθες; φεῦ τῆς εὐτυχίας! Εἶναι ἡ ἐσχάτη

— Ἄλλά...

— Ἄλλ' ἐὰν ἐπιθυμῆς ἵνα ἔγῃς αὐτὸ μόνον, ὡς πρότερον, τὸ κυβευτήριον δὲν εἶναι μακρὸν, ὥστε δύναται ἵνα μετασχηματίσῃς αὐτὸ εὐθύς. Χαῖρε.

*
*
*

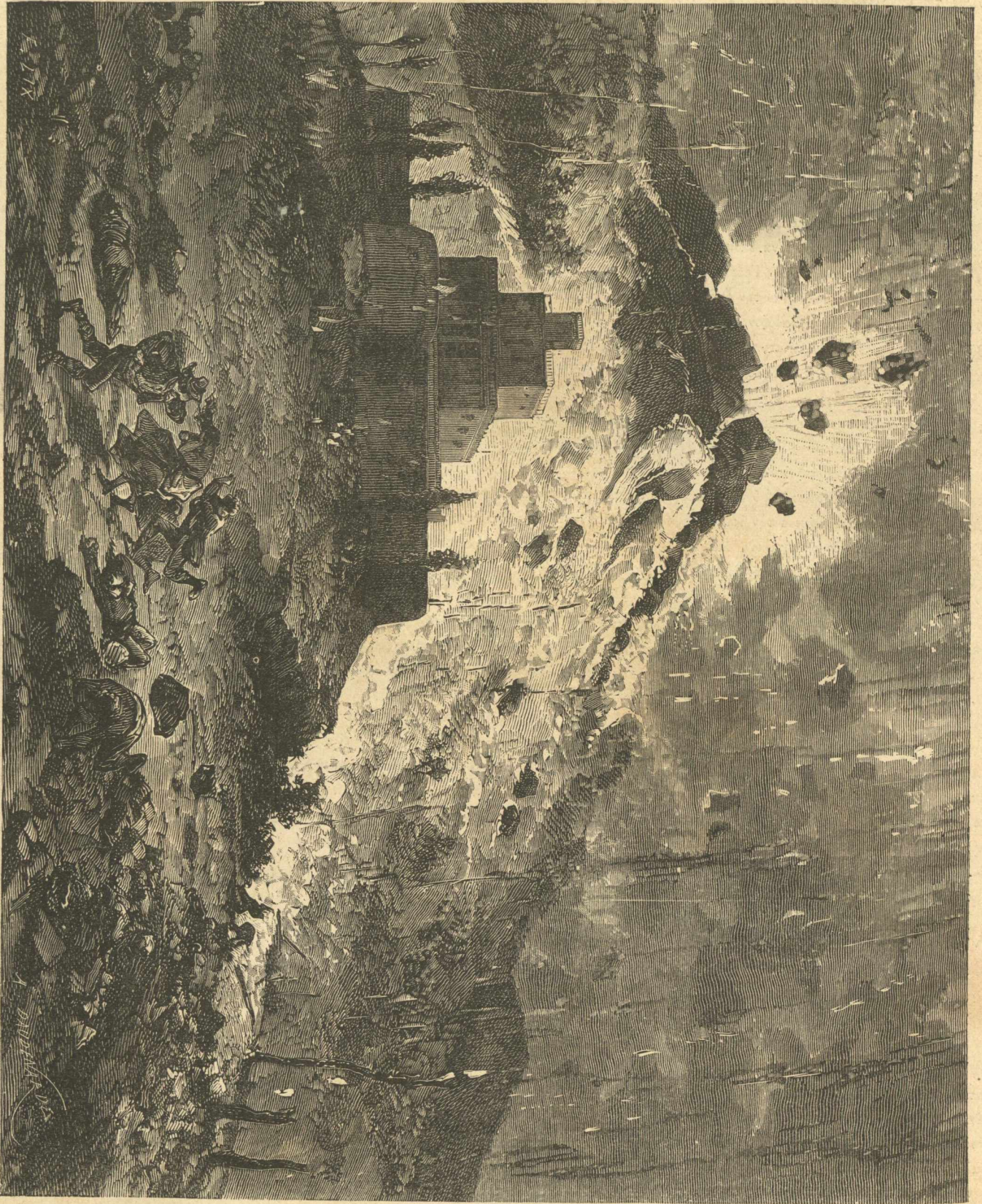
Ἐν Κίνα βλέπει τις ἐν ταῖς ἀγοραῖς κλωθοὺς περιέχοντας κύνας καὶ γαλᾶς.

Ὁ πλούσιος Κινέζος παρατίθεται συνεχῶς εἰς τὴν τράπεζαν αὐτοῦ ἓνα κύνα ἢ μίαν γαλῆν, ὡς ἡμεῖς τὸν

ὅτι, ὅταν ὑπάρχῃ τροφή εἰς πέντε ἀνθρώπους, ἀρκεῖ εἰς ἕξ· ὅταν ὑπάρχῃ εἰς τέσσαρας, ἀρκεῖ εἰς πέντε· ὅταν ὑπάρχῃ εἰς τρεῖς, ἀρκεῖ εἰς τέσσαρας· ὅταν ὑπάρχῃ εἰς δύο, ἀρκεῖ εἰς τρεῖς· ὅταν ὑπάρχῃ εἰς ἓνα, ἀρκεῖ εἰς δύο...

— Ἀληθέστατον τοῦτο, ἀποκρίνεται αὐτῷ ἡ ὑπηρέτης· διότι βλέπω καθ' ἐκάστην ἐνταῦθα ὅτι, ὅταν μὴ ὑπάρχῃ μὴδὲν, σὺ μὲν εὐρίσκεις πάντοτε εἰς ἓνα, ἐγὼ δ' ἀποθνήσκω ὑπὸ τῆς πείνης.

Η τριανταετία ἐκρήγνυσι τοῦ Βεροῦδίου.

μου σωτηρία λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ ἀπολέσας τὸ νόμισμα· διότι κυβεύσας ἀπώλεσα πᾶσάν μου τὴν περιουσίαν. Δὲν ἔχω ἤδη οὐδὲ ὄβολον, καὶ ἠγνόουν πῶς ἐμελλον ἴν' ἀπέλθω ἐκ τοῦ ἐπαράτου τούτου τόπου.

Τότε ὁ εὐρών τὸ λουδοβίκιον, καταθέτει εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἀτυχοῦς κυβευτοῦ ἑπτὰ κυλίνδρους περιέχοντας χίλια φράγκα ἕκαστον.

— Ἄλλὰ, κύριε, δὲν ἀπώλεσα εἰμὴ ἐν μόνον λουδοβίκιον.

— Κύριε, λέγει αὐτῷ ὁ εὐτυχῆς κυβευτής, τὸ λουδοβίκιον σου τριθὲν ἐπὶ τοῦ πρασίνου τάπητος ἐπολλαπλασιάσθη εἰς 350 λουδοβίκια.

κοῦρκον ἢ τὸν λαγῶν· ἀλλὰ σπανίως καταναλίσκει τὸ γεῦμα τοῦ πένητος, τοὺς ποντικούς. Ἐν ἀπάσαις ταῖς κινεζικαῖς πόλεσιν οἱ περιφόρητοι πωληταὶ πωλοῦσιν ἐστοιχισμένους εἰς σχοινία ἢ καλάμους παντοίους ἐψημένους ποντικούς, ὡς ὄρτυγας. Εὐτυχῆς δὲ ὁ Κινέζος, ἐὰν δύναται ἴν' ἀγοράζῃ ἐκ διαλειμμάτων ἓνα.

*
*
*

— Ἐχω ἐξ κεκλημένους εἰς δεῖπνον, λέγει φιλάργυρος τις πρὸς τὴν ὑπηρέτιδα, ἀναγκασθεὶς ἵνα προσφέρῃ δεῖπνον [τὸ πρῶτον ἐν τοῦ βίῳ. Γνωρίζεις

Οἱ Ἀμερικανοὶ εἶναι βεβαίως ὁ πρακτικώτατος λαὸς τῆς ὑψηλίου.

ὑπὸ ἐπιγραφὴν Αὐτοχειρία (ἤτοι, ὡς λέγομεν Ποικίλα, ἢ Χρειακοπέται) ἀναγινώσκωμεν ἐν τινὶ ἐφημερίδι;

Τζὼν Κμῖθ, — Νεοδόρακον, — βερόλδερ.

Γ. Τίγγις, — Φιλαδέλφια, — Παράθυρον τῆς τετάρτης ὁροφῆς.

Ἄννα Τζὼν — Νιὸν Γερσεῦ, — ἀρσενικόν.

Πέτρος Βράουν, — Οὐάσιγκτων, — βρόχος.

Κ. λ. π. κ. λ. π.